

ฉบับปรับปรุงครั้งที่ ๑ จากข้อคิดเห็นของคณะทำงานสถิติ
สาขาประชากรศาสตร์ ประชากรและเคหะ

- ร่าง -

แผนพัฒนาสถิติ
สาขาประชากรศาสตร์ ประชากรและเคหะ
พ.ศ. 2555 - 2558

จัดทำโดย

คณะอนุกรรมการสถิติสาขาประชากรศาสตร์ ประชากรและเคหะ

(กรกฎาคม 2555)

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาของแผนพัฒนาสถิติสาขาประชากรศาสตร์ ประชากรและเคหะ	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการจัดทำแผนพัฒนาสถิติสาขาประชากรศาสตร์ ประชากรและเคหะ	5
1.3 แนวทางการจัดทำแผนพัฒนารายสาขา	5
1.4 ขอบเขตของสาขาประชากรศาสตร์ ประชากรและเคหะ	6
บทที่ 2 สถานการณ์ แนวโน้ม นโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสาขาประชากรศาสตร์ ประชากรและเคหะ	15
2.1 สถานการณ์และแนวโน้มการพัฒนาสาขาประชากรศาสตร์ ประชากรและเคหะ	15
2.2 นโยบาย แผนและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสาขาประชากรศาสตร์ ประชากรและเคหะ	19
บทที่ 3 ผังสถิติทางสาขาสถิติศาสตร์ ประชากรและเคหะ	25
3.1 แนวคิดในการจัดโครงสร้างสถิติทางสาขาสถิติศาสตร์ ประชากรและเคหะ	25
3.2 ผังสถิติทางสาขาสถิติศาสตร์ ประชากรและเคหะ	26
บทที่ 4 สถานการณ์และแนวทางการพัฒนาสถิติทางสาขาสถิติศาสตร์ ประชากรและเคหะ	39
4.1 สถานการณ์และแนวทางการพัฒนาการผลิตสถิติทางสาขาสถิติศาสตร์ ประชากรและเคหะ	
4.2 สถานการณ์และแนวทางการพัฒนาความพร้อมของหน่วยสถิติสาขาประชากรศาสตร์ ประชากรและเคหะ	
4.3 แผนปฏิบัติการพัฒนาสถิติทางสาขาสถิติศาสตร์ ประชากรและเคหะ พ.ศ. 2555-2558	

ภาคผนวก

รายละเอียดสถิติทางการ (Official Statistics Metadata)

ทะเบียนหน่วยสถิติ (Statistical Units Profile)

บรรณานุกรม

บทที่ 1

บทนำ

การจัดทำแผนพัฒนาสถิติรายสาขามีความสำคัญและความจำเป็นอย่างยิ่งในการบริหารจัดการระบบสถิติของประเทศไทยให้มีความเป็นเอกภาพ และมีประสิทธิภาพ เพื่อนำสถิติไปใช้ประโยชน์ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการบริหารราชการแผ่นดิน ทั้งในด้านการวางแผนนโยบายและการวางแผน การตัดสินใจและการดำเนินการ รวมทั้งการกำกับติดตามผลสำเร็จของการดำเนินงานภาครัฐและการปรับเปลี่ยนพัฒนาให้มีความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ดังนั้น แผนแม่บทระบบสถิติประเทศไทย พ.ศ. 2554 – 2558 จึงได้กำหนดให้มีกลไกการดำเนินงานเพื่อบริหารจัดการระบบสถิติของประเทศ โดยการจัดทำแผนพัฒนาสถิติรายสาขาซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือของหน่วยงานราชการตั้งแต่ระดับผู้บริหารจนถึงระดับปฏิบัติการ

ในบทนี้ สาระสำคัญเริ่มจากการระบุถึงวัตถุประสงค์ของการจัดทำแผนพัฒนาสถิติรายสาขา และความสัมพันธ์ระหว่างแผนแม่บทระบบสถิติประเทศไทยและแผนพัฒนาสถิติรายสาขา รวมทั้งการอธิบายถึงลำดับขั้นตอนในการจัดทำแผนฯ ก่อนที่จะกำหนดขอบเขตของสาขาประชากรศาสตร์ ประชากรและเคหะ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนฯ ให้มีความสมบูรณ์ต่อไป

1.1 ที่มาของแผนพัฒนาสถิติสาขาประชากรศาสตร์ ประชากรและเคหะ

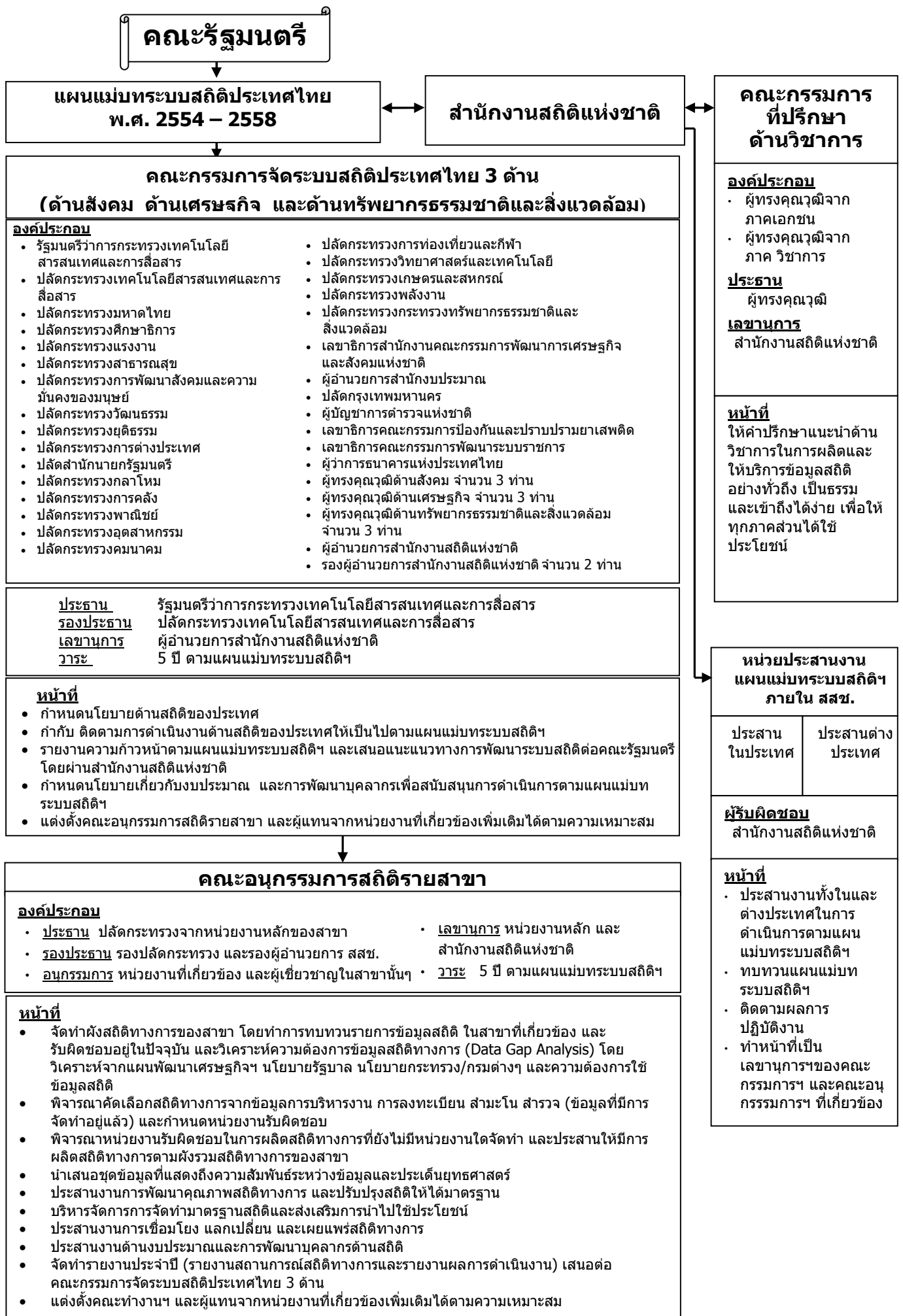
ประเทศไทยเริ่มมีการดำเนินงานเกี่ยวกับสถิติของประเทศมาประมาณ 100 ปี โดยมีสำนักงานสถิติแห่งชาติเป็นหน่วยงานหลักในการผลิตสถิติซึ่งส่วนใหญ่เป็นสถิติจากการสำรวจ นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานภาครัฐจำนวนมากที่ผลิตสถิติจากระบบการรายงานและงานทะเบียนที่เกี่ยวข้องกับภารกิจและการดำเนินงานของหน่วยงาน แม้ว่าการผลิตสถิติภายใต้ระบบดังกล่าวได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แต่ก็เป็นการพัฒนาภายใต้ข้อจำกัดด้านบุคลากร งบประมาณ ฯลฯ ที่แตกต่างกัน ส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำด้านมาตรฐานและคุณภาพของงานด้านสถิติ และในบางกรณีก็มีความซ้ำซ้อนและสิ้นเปลือง สำนักงานสถิติแห่งชาติจึงได้จัดทำแผนแม่บทระบบสถิติประเทศไทย พ.ศ. 2554 - 2558 ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 28 ธันวาคม พ.ศ. 2553 นับเป็นแผนแม่บทระบบสถิติฉบับแรกของประเทศ มีเป้าหมายที่จะพัฒนาระบบสถิติของประเทศให้เข้มแข็งและก้าวหน้าอย่างเป็นระบบเพื่อให้สถิติเป็นฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศ

ยุทธศาสตร์ของแผนแม่บทระบบสถิติฯ คือ

- การบริหารจัดการระบบสถิติอย่างมีประสิทธิภาพโดยมีเครื่องมือที่สำคัญคือแผนพัฒนาสถิติสาขาต่าง ๆ (แผนพัฒนาสถิติรายสาขา)
- การพัฒนาสถิติให้มีมาตรฐาน โดยมีเครื่องมือสำคัญคือแนวทางการปฏิบัติที่ดีสำหรับการผลิตสถิติและการประเมินคุณภาพสถิติ
- การให้บริการสถิติอย่างทั่วถึง โดยมีเครื่องมือสำคัญคือระบบการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนสถิติระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ

กลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนแม่บทระบบสถิติ คือคณะกรรมการจัดระบบสถิติประเทศไทย 3 ด้าน (ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม) ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ. 2554 และคณะอนุกรรมการสถิติสาขาต่างๆ รวม 21 คณะ ซึ่งรัฐมนตรีกระทรวงเทคโนโลยีและสารสนเทศในฐานะประธานคณะกรรมการฯ ได้มีคำสั่งแต่งตั้งเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555 ตามมติของคณะกรรมการฯ ในการประชุมครั้งที่ 1/2555 เมื่อวันที่ 20 มกราคม พ.ศ. 2555

คณะอนุกรรมการสถิติรายสาขามีภารกิจในการยกร่างแผนพัฒนาสถิติรายสาขาและกำกับการดำเนินงานพัฒนาสถิติรายสาขาให้เป็นไปตามแผนฯ รายงานความก้าวหน้า ปัญหาอุปสรรค และจัดทำรายงานผลการดำเนินงานสถิติรายสาขาประจำปีเสนอต่อคณะกรรมการฯ

คณะกรรมการสถิติรายสาขา 21 คณะ ประกอบด้วย

คณะกรรมการสถิติด้านสังคม

- 1) ประชากรศาสตร์ ประชากรและเคหะ
- 2) แรงงาน
- 3) การศึกษา
- 4) ศาสนาและวัฒนธรรม
- 5) สุขภาพ
- 6) สถิติการสังคม
- 7) หญิงและชาย
- 8) รายได้และรายจ่ายของครัวเรือน
- 9) ยุติธรรม ความมั่นคง การเมืองและการปกครอง

คณะกรรมการสถิติด้านเศรษฐกิจ

- 10) บัญชีประชาชาติ
- 11) เกษตร และประมง
- 12) อุตสาหกรรม
- 13) พลังงาน
- 14) การค้า และราคา
- 15) ขนส่ง และโลจิสติกส์
- 16) เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
- 17) การท่องเที่ยวและการกีฬา
- 18) การเงิน การธนาคาร และการประกันภัย
- 19) การคลัง
- 20) วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิทธิบัตร

คณะกรรมการสถิติด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- 21) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1.2 วัตถุประสงค์ของการจัดทำแผนพัฒนาสถิติสาขาประชากรศาสตร์ ประชากรและเคหะ

แผนพัฒนาสถิติรายสาขา (รวมสาขาสวัสดิการสังคม) คือ เครื่องมือสำคัญในการบริหารจัดการเพื่อให้

- ประเทศมีข้อมูลสถิติที่สำคัญจำเป็นต่อการวิเคราะห์สถานการณ์แนวโน้ม เพื่อวางแผนและประเมินผลการพัฒนาในแต่ละสาขา
- หน่วยสถิติต่างๆ และบุคลากรมีสมรรถนะเพิ่มขึ้นด้านการจัดทำข้อมูลและการจัดทำสถิติ
- ประชาชนเข้าใจและเข้าถึงสถิติสาขาต่างๆ ได้สะดวกรวดเร็ว

แผนพัฒนาสถิติรายสาขามีองค์ประกอบสำคัญคือ “ผังสถิติทางการ” ที่กำหนดรายการสถิติที่สำคัญจำเป็นต่อการวางแผนและติดตามผลการพัฒนาระดับประเทศและสาขา พร้อมทั้งกำหนดหน่วยสถิติที่รับผิดชอบผลิตและพัฒนาสถิติดังกล่าว กำหนดยุทธศาสตร์หรือแนวทางการพัฒนาการผลิต การเผยแพร่ และการใช้ประโยชน์สถิติ รวมทั้งวิเคราะห์ข้อจำกัดและแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของหน่วยงานสถิติต่างๆ การสนับสนุนทรัพยากรและการสนับสนุนด้านอื่นๆ ที่จำเป็น

แผนพัฒนาสถิติรายสาขามีกรอบระยะเวลา 5 ปี และใช้เป็นกรอบการรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของคณะกรรมการสถิติสาขาต่างๆ ต่อคณะกรรมการจัดระบบสถิติ 3 ด้าน

1.3 แนวทางการจัดทำแผนพัฒนาสถิติรายสาขา

การจัดทำแผนพัฒนาสถิติรายสาขา (รวมสาขาประชากรศาสตร์ ประชากรและเคหะ) ประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

- 1) ศึกษา นิยาม ขอบเขต และความสำคัญของสถิตินั้นๆ จากกฎหมายที่เกี่ยวข้อง การให้คำนิยามที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาแนวทางการจัดจำแนกข้อมูลของสำนักงานสถิติประเทศต่างๆ และองค์การระหว่างประเทศ เช่น สหประชาชาติ ธนาคารโลก มาตรฐานการจัดจำแนกประเภทของสหประชาชาติ (UNACC, Administrative Committee on Coordination Programme Classification) เพื่อนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย
- 2) ศึกษาตัวอย่างโครงสร้างและการจัดหมวดหมู่รายการสถิติแต่ละสาขา ตลอดจนรายการสถิติจากประเทศต่างๆ เพื่อนำแนวคิดที่เหมาะสมมากำหนดโครงสร้างหมวดหมู่สถิติรายสาขาของประเทศไทย
- 3) ศึกษาด้านอุปสงค์ ได้แก่ การศึกษาสถานการณ์และแนวโน้มการพัฒนาสาขา นโยบายและยุทธศาสตร์ระดับประเทศและระดับสาขาที่เกี่ยวข้อง อาทิ รัฐธรรมนูญ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนบริหารราชการแผ่นดิน แผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการระดับกระทรวง เป้าหมายและตัวชี้วัดระดับสากล และประเทศ เพื่อให้ทราบความต้องการสถิติที่สำคัญ

4) ศึกษาด้านอุปทาน ได้แก่ การศึกษารายการข้อมูลสถิติเกี่ยวกับสาขานั้นๆ ที่มีการจัดทำในปัจจุบัน โดยสืบค้นจากแหล่งต่างๆ อาทิ ระบบฐานข้อมูลของหน่วยงาน รายงานสถิติประจำปีของหน่วยงาน รายงานสถิติประจำปีของสำนักงานสถิติแห่งชาติ และเว็บไซต์หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

5) คัดเลือกรายการสถิติที่มีความสำคัญจำเป็นต่อการกำหนดนโยบายและติดตามความก้าวหน้าของสถานการณ์การพัฒนาให้เป็น “สถิติทางการ” และจัดหมวดหมู่ตามโครงสร้างที่กำหนด

6) จัดทำ “ผังสถิติทางการ” ซึ่งแสดงหมวดหมู่ และรายการสถิติทางการ ความถี่ในการเผยแพร่ และหน่วยงานรับผิดชอบ ทั้งนี้สถิติทางการบางรายการอาจจะยังไม่มีการผลิต หรือขาดหน่วยงานที่รับผิดชอบในปัจจุบัน หรือมีหลายหน่วยงานที่ผลิตกันอย่างซ้ำซ้อน ซึ่งคณะกรรมการฯ จะมีการทบทวนการพิจารณากำหนดหน่วยงานรับผิดชอบให้ชัดเจน

7) วิเคราะห์สถานการณ์การผลิต ระบบการบริหารจัดการและเผยแพร่สถิติ และจัดทำยุทธศาสตร์/แนวทางการพัฒนาสถิติรายสาขา

1.4 ขอบเขตของสาขาประชากรศาสตร์ ประชากรและเคหะ

1. ประชากรศาสตร์

คำว่า “ประชากรศาสตร์” มีคำนิยามจากหลายแหล่ง ดังนี้

ประชากรศาสตร์ (Demographic)¹ หมายถึง การศึกษาเรื่องประชากรมนุษย์ที่เกี่ยวกับขนาด โครงสร้าง การกระจายตัว และการเปลี่ยนแปลงประชากร ได้แก่ การเกิด การตาย และการย้ายถิ่น รวมถึงการศึกษาในเรื่องสาเหตุและผลของการเปลี่ยนแปลงประชากร

สถิติประชากรศาสตร์ (Demographic Statistics)² หมายถึง การวิเคราะห์เชิงสถิติและการพรรณนาลักษณะของกลุ่มประชากรในด้านการแจกกระจาย สถิติชีพ อายุ เพศ และสถานภาพในทางพลเมือง ในขณะใดขณะหนึ่ง หรือช่วงระยะเวลาหนึ่ง

สถิติประชากรศาสตร์ (Demographic Statistics)³ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับขนาดหรือจำนวนคนที่มีอยู่ในแต่ละสังคม แต่ละภูมิภาค และระดับโลก นอกจากนี้ยังศึกษาเกี่ยวกับการกระจายตัวในด้านพื้นที่ของประชากร ตลอดจนองค์ประกอบต่างๆ ของประชากร รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงในจำนวนคน การกระจายตัวของคน และองค์ประกอบต่างๆ ของประชากรด้วย ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยพื้นฐาน การตาย การอพยพหรือการย้ายถิ่น และการเคลื่อนไหวทางสังคม (ศิริพันธ์ ถาวรทวิวงศ์, 2543 : 2) ซึ่งข้อมูลสถิติประชากรศาสตร์ประกอบด้วย

¹ ศัพท์านุกรมการวิจัยทางประชากรและสังคม (Glossary of Terms in Population and Social Research). สถาบันวิจัยประชากรและสังคม. หน้า 28.

² ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน, 2524. หน้า 109.

³ แนวทางการจัดจำแนกประเภทสาขาสถิติ. สำนักงานสถิติแห่งชาติ.

1.1 อัตราเกิดอย่างหยาบ (Crude birth rate) หมายถึง จำนวนเกิดมีชีพในปีหนึ่งต่อประชากร 1,000 คนเมื่อกลางปีนั้นๆ ซึ่งการเกิดมีชีพ หมายถึงทารกที่คลอดออกมามีชีวิต โดยแสดงสัญญาณการมีชีวิต เช่น ร้อง ดิ้น แม้เพียงเสี้ยววินาทีหลังจากคลอดก็ถือว่าเป็นการมีชีพหรือเกิดรอดแล้ว และสามารถคำนวณอัตราเกิดในรายละเอียดเพิ่มเติมเช่น อัตราเกิดรายอายุ (age-specific-birth rate) อัตราเกิดเฉพาะลำดับที่บุตรรายอายุ (age order specific birth rate) เป็นต้น⁴

1.2 อัตราตายอย่างหยาบ (Crude death rate) หมายถึง จำนวนการตายในปีหนึ่งต่อประชากร 1,000 คนเมื่อกลางปีนั้นๆ และสามารถคำนวณอัตราตายในรายละเอียดเพิ่มเติม เช่น อัตราตายตามรายอายุ (age specific death rate) และอัตราการตายของทารก (infant mortality rate) เป็นต้น⁵

1.3 อัตราการย้ายถิ่น (Migration rate) หมายถึงจำนวนผู้ย้ายถิ่นเข้า/ออก ในพื้นที่หนึ่งในช่วงเวลาหนึ่งต่อจำนวนประชากรกลางช่วงเวลาของพื้นที่นั้น ซึ่งอาจคำนวณอัตรา ต่อ 100 หรือ 1,000 คนก็ได้ และสามารถคำนวณอัตราการย้ายถิ่นในรายละเอียดเพิ่มเติม เช่น อัตราย้ายถิ่นเข้า (in migration rate) อัตราย้ายถิ่นออก (out migration rate) อัตราย้ายถิ่นสุทธิ (net migration rate) เป็นต้น

1.4 ภาวะเจริญพันธุ์ (Fertility rate) หมายถึง สภาวะการสืบทอดพันธุ์ที่วัดจากจำนวนการเกิดรอด ตัวชี้วัดภาวะเจริญพันธุ์ที่สำคัญ เช่น อัตราเกิด (birth rate) อัตราเจริญพันธุ์ทั่วไป (Total fertility rate) อัตราเจริญพันธุ์รายอายุ (age specific fertility rate) และ อัตราเจริญพันธุ์ระดับทดแทน (replacement level fertility) เป็นต้น

1.5 การคาดประมาณประชากร (Population Projection) เป็นการคาดประมาณจำนวนประชากรนอกช่วงเวลาที่มียข้อมูลอยู่ ปรกติเป็นการคาดประมาณประชากรในอนาคตซึ่งยังไม่มีข้อมูล แต่อาจคาดประมาณประชากรย้อนหลังไปในอดีตก็ได้ เช่น การคาดประมาณขนาดของประชากร โครงสร้างอายุของประชากร เป็นต้น การคาดประมาณตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลที่มีอยู่ในด้านการเกิด การตายและการย้ายถิ่น โดยมีข้อสมมติฐานเกี่ยวกับแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงด้านอัตราเกิด อัตราตาย และอัตราย้ายถิ่น

2. ประชากร

สถิติประชากร (Population statistics)⁶ เป็นการวัดขนาด การกระจายตัว และการเปลี่ยนแปลงทางประชากร รวมถึงองค์ประกอบที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางประชากร เช่น การเกิด การตาย และการย้ายถิ่น เป็นต้น

⁴ ศัพทานุกรมการวิจัยทางประชากรและสังคม -- <http://www.popterms.mahidol.ac.th> - Revised: April 7, 2008
Copyright by Institute for Population and Social Research, Mahidol University

⁵ ศัพทานุกรมการวิจัยทางประชากรและสังคม -- <http://www.popterms.mahidol.ac.th> - Revised: April 7, 2008
Copyright by Institute for Population and Social Research, Mahidol University

⁶ แนวทางการจัดจำแนกประเภทสาขาสถิติ. สำนักงานสถิติแห่งชาติ.

โครงสร้างสถิติประชากร ประกอบด้วย

2.1 ขนาดและโครงสร้างของประชากรตามอายุและเพศ (Size and structure of the population by age and sex) จำนวนประชากรทั้งหมดในพื้นที่ที่ศึกษา โดยพิจารณาตามกลุ่มอายุและเพศของประชากร

2.2 การกระจายตัวของประชากร (Population distribution) การที่ประชากรกระจายกันอยู่อาศัยตามพื้นที่ภูมิศาสตร์ ซึ่งอาจแบ่งพื้นที่ภูมิศาสตร์ออกตามหน่วยการบริหาร หรือหน่วยการปกครองเป็นเขตเมือง – ชนบท หรือตามลักษณะพื้นที่อย่างอื่น

2.3 การเปลี่ยนแปลงทางประชากร (Population change) การเปลี่ยนแปลงทางประชากรในพื้นที่ที่ศึกษา โดยมีองค์ประกอบของเปลี่ยนแปลงอยู่ 3 ด้าน คือ

2.3.1 การเกิด (Birth) หมายถึง จำนวนบุตรหรือประชากรที่เกิดเพิ่มขึ้นหรือลดลง ซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทางประชากรในเขตพื้นที่ที่ศึกษา ข้อมูลของการเกิดที่สำคัญ คือ เกิดมีชีพ (ทารกที่คลอดออกมามีชีวิต สัญญาณการมีชีวิต เช่น ร้อง ดิ้น แม่เพียงเสี้ยววินาทีหลังจากคลอดก็ถือว่าเป็นการมีชีวิตหรือเกิดรอดแล้ว) เกิดไร้ชีพ (การที่ตัวอ่อนคลอดออกมา แล้วไม่แสดงสัญญาณของการมีชีวิตหลังจากมารดาตั้งครรภ์ไม่ต่ำกว่า 28 สัปดาห์) และตายคลอด (การที่ตัวอ่อนคลอดออกมา แล้วไม่แสดงสัญญาณของการมีชีวิตหลังจากมารดาตั้งครรภ์ไม่ต่ำกว่า 28 สัปดาห์) ข้อมูลการเกิดเหล่านี้สามารถนำไปคำนวณหาตัวชี้วัดภาวะเจริญพันธุ์ของประชากรในพื้นที่ที่ศึกษา เช่น อัตราเกิด อัตราเจริญพันธุ์ทั่วไป อัตราสืบทอดพันธุ์รวม อัตราสืบทอดพันธุ์สุทธิ อัตราส่วนเด็กต่อสตรี เป็นต้น

2.3.2 การตาย (Death) หมายถึง อุบัติการณ์ของการตายในเขตพื้นที่ที่ศึกษา ข้อมูลการตายสามารถนำไปคำนวณหาตัวชี้วัดการตายของประชากรในพื้นที่ที่ศึกษา เช่น อัตราตาย อัตราตายทารก อัตราตายของเด็กต่ำกว่า 5 ปี อายุคาดเฉลี่ย เป็นต้น

2.3.3 การย้ายถิ่น (Migration) หมายถึง การที่ประชากรเคลื่อนย้ายข้ามเขตพื้นที่หนึ่งไปอยู่อาศัยในอีกพื้นที่อื่นเป็นระยะเวลานานพอสมควร ซึ่งมีผลกระทบทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคมต่อพื้นที่ต้นทางและปลายทาง

2.4 กลุ่มประชากรที่มีความน่าสนใจเป็นพิเศษ (Statistic on population groups of special interest) เป็นข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาลักษณะทางประชากรของกลุ่มที่มีความน่าสนใจเป็นพิเศษ เช่น สถิติประชากรในกลุ่มผู้สูงอายุ เด็กและเยาวชน ชนกลุ่มน้อย ผู้อพยพหรือผู้ไร้ที่อยู่อาศัย คนพิการ เป็นต้น เพื่อใช้ในการกำหนดนโยบายเฉพาะด้านสำหรับกลุ่มบุคคลดังกล่าวต่อไป

เด็ก⁷ หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส

เด็ก⁸ หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์

เยาวชน⁹ หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุตั้งแต่สิบแปดปีบริบูรณ์ถึงยี่สิบห้าปีบริบูรณ์

⁷ พ.ร.บ.คุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

⁸ พ.ร.บ.ส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐

ผู้สูงอายุ¹⁰ หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปและมีสัญชาติไทย

คนพิการ¹¹ หมายความว่า บุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม เนื่องจากมีข้อบกพร่องทางการมองเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นใด ประกอบกับมีอุปสรรคในด้านต่าง ๆ และมีความจำเป็นเป็นพิเศษที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือด้านหนึ่งด้านใด เพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรม ในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป ทั้งนี้ ตามประเภทและหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ประกาศกำหนด

ประเภทและหลักเกณฑ์ความพิการ ซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม 2552 เล่ม 126 ตอนพิเศษ 77ง กำหนดประเภทความพิการไว้ 6 ประเภท ตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

1. ความพิการทางการเห็น ได้แก่

1) ตาบอด หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องในการเห็น เมื่อตรวจวัดการเห็นของสายตาข้างที่ดีกว่าเมื่อใช้แว่นสายตาธรรมดาแล้ว อยู่ในระดับต่ำกว่า 3 ส่วน 60 เมตร (3/60) หรือ 20 ส่วน 400 ฟุต (20/400) ลงมาจนกระทั่งมองไม่เห็นแม้แต่แสงสว่าง หรือมีลานสายตาแคบกว่า 10 องศา

2) ตาเห็นเลือนราง หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องในการเห็นเมื่อตรวจวัดการเห็นของสายตาข้างที่ดีกว่า เมื่อใช้แว่นสายตาธรรมดาแล้ว อยู่ในระดับตั้งแต่ 3 ส่วน 60 เมตร (3/60) หรือ 20 ส่วน 400 ฟุต (20/400) ไปจนถึงต่ำกว่า 6 ส่วน 18 เมตร (6/18) หรือ 20 ส่วน 70 ฟุต (20/70) หรือมีลานสายตาแคบกว่า 30 องศา

2. ความพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ได้แก่

1) หูหนวก หมายถึง การที่บุคคล การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องในการได้ยินจนไม่สามารถรับข้อมูลผ่านทางกราดิยน์ เมื่อตรวจการได้ยิน โดยใช้คลื่น ความถี่ที่ 500 เฮิรตซ์ 1,000 เฮิรตซ์ และ 2,000 เฮิรตซ์ ในหูข้างที่ได้ยินดีกว่าจะสูญเสียการได้ยินที่ความดังของเสียง 90 เดซิเบลขึ้นไป

2) หูตึง หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องในการได้ยิน เมื่อตรวจวัดการได้ยิน โดยใช้คลื่นความถี่ที่ 500 เฮิรตซ์ 1,000 เฮิรตซ์ และ 2,000 เฮิรตซ์ ในหูข้างที่ได้ยินดีกว่าจะสูญเสียการได้ยินที่ความดังของเสียงน้อยกว่า 90 เดซิเบลลงมาถึง 40 เดซิเบล

3) ความพิการทางการสื่อความหมาย หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องทางการสื่อความหมาย เช่น พูดไม่ได้ พูดหรือฟังแล้วผู้อื่นไม่เข้าใจ เป็นต้น

⁹ พ.ร.บ.ส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐

¹⁰ พ.ร.บ.ผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546

¹¹ พ.ร.บ.ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550

3. ความพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย ได้แก่

1) ความพิการทางการเคลื่อนไหว หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องหรือการสูญเสียความสามารถของอวัยวะในการเคลื่อนไหว ได้แก่ มือ เท้า แขน ขา อาจมาจากสาเหตุอัมพาต แขน ขา อ่อนแรง แขน ขาขาด หรือภาวะเจ็บป่วยเรื้อรังจนมีผลกระทบต่อการทำงานมือ เท้า แขน ขา

2) ความพิการทางร่างกาย หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องหรือความผิดปกติของศีรษะ ใบหน้า ลำตัว และภาพลักษณ์ภายนอกของร่างกายที่เห็นได้อย่างชัดเจน

4. ความพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม หรือออทิสติก ได้แก่

1) ความพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากความบกพร่องหรือความผิดปกติทางจิตใจหรือสมองในส่วนของการรับรู้ อารมณ์ หรือความคิด

2) ความพิการทางออทิสติก หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากความบกพร่องทางพัฒนาการด้านสังคม ภาษาและการสื่อความหมาย พฤติกรรมและอารมณ์ โดยมีสาเหตุมาจากความผิดปกติของสมอง และความผิดปกตินั้นแสดงก่อนอายุ ๒ ปีครึ่ง ทั้งนี้ ให้รวมถึงการวินิจฉัยกลุ่มออทิสติกสเปกตรัมอื่น ๆ

5. ความพิการทางสติปัญญา ได้แก่ การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีพัฒนาการช้ากว่าปกติ หรือมีระดับเชาวน์ปัญญาต่ำกว่าบุคคลทั่วไป โดยความผิดปกตินั้นแสดงก่อนอายุ ๑๘ ปี

6. ความพิการทางการเรียนรู้ ได้แก่ การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมโดยเฉพาะด้านการเรียนรู้ ซึ่งเป็นผลมาจากความบกพร่องทางสมอง ทำให้เกิดความบกพร่องในด้านการอ่านการเขียน การคิดคำนวณ หรือกระบวนการเรียนรู้พื้นฐานอื่นในระดับความสามารถที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานตามช่วงอายุและระดับสติปัญญา

ความพิการ (Disability)¹² มีความหมายได้หลายมิติ อาจมองว่าพิการจาก 1) ลักษณะภายนอก หรือ 2) ความสามารถในการทำกิจกรรมต่าง ๆ หรือ 3) ไม่สามารถเข้าร่วมในสังคมได้ ตัวอย่างเช่น คนที่ถูกตัดขาได้เข้าเข้า เมื่อมองจากภายนอกคือพิการขาขาด เมื่อมองที่ความสามารถจะกล่าวว่าพิการเดินลำบาก และเมื่อมองที่ความสามารถในการเข้าร่วมสังคม อาจกล่าวว่าคนนี้มีพิการไม่สามารถประกอบอาชีพเดิมได้ ดังนั้นแนวทางของ International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF) จึงกล่าวว่า ความพิการมีความหมายครอบคลุมความบกพร่อง (Impairments) ข้อจำกัดในการทำกิจกรรม (Activity limitations) และข้อจำกัดในการมีส่วนร่วม (Participation restrictions) มีดังนี้

- **ความบกพร่อง (Impairment)** หมายถึง การสูญเสียหรือความผิดปกติของโครงสร้างของร่างกาย หรือการใช้งานของร่างกาย(รวมถึงการทำงานด้านจิตใจ) ที่สังเกตหรือเห็นได้ชัด ดังนั้น ความ

¹² รายงานผลการสำรวจความพิการ 2550 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

บกพร่อง จะพิจารณาที่ “อวัยวะ” หรือ “ระบบการทำงาน” ของส่วนต่าง ๆ ของมนุษย์ เช่น ตาบอด หูหนวก เป็นใบ้ อัมพาต ออทิสติก เป็นต้น

- **ข้อจำกัดในการทำกิจกรรม (Activity limitation)** หมายถึง ความยากลำบากในการกระทำกิจกรรมของแต่ละบุคคลเมื่อเปรียบเทียบกับบุคคลทั่วไปที่ไม่มีปัญหาทางสุขภาพจะพึงทำได้ อาจมีความยากลำบากได้ตั้งแต่ระดับเล็กน้อยจนถึงระดับมาก ดังนั้น ข้อจำกัดในการทำกิจกรรมจะพิจารณาที่ “ความสามารถ” ของบุคคลโดยรวมว่าสามารถทำกิจกรรมหนึ่ง ๆ จนเสร็จสิ้นได้หรือไม่ถ้าได้จะต้องทำด้วยความลำบากหรือไม่ โดยไม่สนใจว่าบุคคลนั้นมีความบกพร่องอะไรบ้าง

- **ข้อจำกัดในการมีส่วนร่วม (Participation restriction)** หมายถึง ปัญหาที่บุคคลประสบเมื่ออยู่ในสถานการณ์หนึ่งของชีวิต โดยเปรียบเทียบกับสิ่งที่บุคคลนั้นทำได้กับสิ่งที่คาดหวังว่าบุคคลที่ไม่มีความพิการสามารถทำได้ในสังคมหรือวัฒนธรรมเดียวกัน เช่น การประกอบอาชีพ การเดินทาง การดูแลบุตร การทำงานบ้าน และการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน เป็นต้น

การสำรวจความพิการ พ.ศ. 2550 เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประชากรที่พิการตามคำนิยามใหม่ ซึ่งเป็นประชากรที่มีลักษณะดังต่อไปนี้อย่างน้อย 1 ลักษณะ ได้แก่

- 1) ความลำบากหรือปัญหาสุขภาพที่เป็นต่อเนื่องมาตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไปซึ่งทำให้เกิดข้อจำกัดในการทำกิจกรรมต่าง ๆ 16 ประเภท ได้แก่ ความลำบากหรือปัญหาในการมองเห็น การได้ยิน การพูดจา สื่อสาร การเข้าใจคำพูด การเรียนรู้ การจดจำ การใช้มือ/นิ้วหยิบจับสิ่งของ การยกแขน การลุกจากการนอน เป็นทำนอง การนั่งยอง ๆ การเดินทางระยะทาง 50 เมตร การเดินขึ้นบันได 1 ชั้น การควบคุมอารมณ์ และพฤติกรรมของตนเอง ความเจ็บปวดตามร่างกาย การหายใจ และการมีอาการลมชัก ชักเกร็งหรือลมบ้าหมู ผู้ที่มีความลำบากหรือปัญหาสุขภาพ ในที่นี้หมายถึงผู้ที่ใช้เครื่องช่วยหรือใช้ยาเป็นประจำต่อเนื่องในการรักษาควบคุม หรือบรรเทาอาการดังกล่าวข้างต้นด้วย

- 2) ความลำบากในการดูแลตนเองหรือลำบากในการทำกิจวัตรส่วนตัว มีจำนวน 5 ประเภท ได้แก่ การกินอาหาร การอาบน้ำ การล้างหน้า แปรงฟัน การแต่งตัว และการขับถ่ายรวมทั้ง การทำความสะอาดหลังการขับถ่าย

- 3) ลักษณะความบกพร่อง มีจำนวน 31 ลักษณะ เช่น ตาบอด หูหนวก เป็นใบ้ แขนขาขาด อัมพาต ออทิสติก และปัญญาอ่อน เป็นต้น

ชนกลุ่มน้อย หมายถึง บุคคลที่อพยพเข้ามาในประเทศไทยที่ได้รับการจัดทะเบียนประวัติ แบ่งเป็น 23 กลุ่ม¹³ ดังนี้

¹³ สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

ลำดับที่	ชนกลุ่มน้อย	หมายเลข
1	บุคคลบนพื้นที่สูง	50
2	อดีตทหารจีนคณะชาติ	51
3	จีนฮ่ออพยพพลเรือน	52
4	จีนฮ่ออิสระ	53
5	ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า	54
6	ผู้หลบหนีเข้าเมืองจากพม่า (มีถิ่นที่อยู่ถาวร)	55
7	ผู้หลบหนีเข้าเมืองจากพม่า (อยู่กับนายจ้าง)	56
8	ญวนอพยพ	57
9	ลาวอพยพ	58
10	เนปาลอพยพ	59
11	อดีตโจรจีนคอมมิวนิสต์มลายา	60
12	ไทยลี้ภัย	61
13	กลุ่มตองเหลือง	62
14	ผู้อพยพเชื้อสายไทยจากจังหวัดเกาะกงกัมพูชา	63
15	ผู้หลบหนีเชื้อสายไทยจากจังหวัดเกาะกงกัมพูชา	64
16	ผู้หลบหนีเข้าเมืองจากกัมพูชา	65
17	ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าเชื้อสายไทย	66
	ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าเชื้อสายไทย เข้ามาหลัง 9 มี.ค.2519	67
18		
19	ชุมชนบนพื้นที่สูง (ชาวเขา 9 เผ่า)	71
20	ชุมชนบนพื้นที่สูง (ไม่ใช่ชาวเขา 9 เผ่า)	72
21	ชาวมอแกน	74
22	หลักฐานอื่นๆ (ระบุ)	75
23	คนต่างด้าว	76

2.5 ครัวเรือนและครอบครัว (Households and families)

2.5.1 ครัวเรือน (Households) หมายถึง บุคคลคนเดียว หรือหลายคนอาศัยอยู่ในบ้านเดียวกัน หรือ บ้านหลายหลัง โดยบุคคลเหล่านั้นจัดหาหรือใช้สิ่งอุปโภค บริโภค อันจำเป็นแก่การครองชีพร่วมกัน ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนครัวเรือน ประเภทของครัวเรือน ขนาดของครัวเรือน ลักษณะการเปลี่ยนแปลงของครัวเรือน เป็นต้น

2.5.2 ครอบครัว (Families) ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับประเภทครอบครัว ลักษณะขององค์ประกอบในครอบครัว (พ่อ แม่ ลูก) เป็นต้น

3. เคหะ

เคหะ (Housing) หมายความว่า อาคารหรือสิ่งปลูกสร้างและหรือที่ดิน ที่ใช้เป็นที่อยู่อาศัยหรือที่เกี่ยวข้องกับการอยู่อาศัย หรือเพื่อประโยชน์ในการอยู่อาศัย¹⁴ ประกอบด้วยข้อมูลในด้านต่างๆ ดังนี้

3.1 ลักษณะการอยู่อาศัยของครัวเรือน

3.1.1 ประเภทที่อยู่อาศัย เป็นข้อมูลศึกษาถึงลักษณะความเป็นอิสระหรือแบ่งแยกต่างหากจากครัวเรือนอื่น เช่น บ้านเดี่ยว ทาวน์เฮาส์/บ้านแฝด/ทาวน์โฮม เป็นต้น

3.1.2 ชนิดของวัสดุก่อสร้างที่อยู่อาศัย เป็นข้อมูลที่แสดงถึงความคงทนถาวรของที่อยู่อาศัย เช่น ดินเผา ไม้ ครึ่งดินครึ่งไม้ เป็นต้น

3.1.3 สถานะภาพการครอบครองที่อยู่อาศัย เป็นข้อมูลที่แสดงถึงสิทธิในการครอบครองที่อยู่อาศัย รวมถึงประเภทของการครอบครอง (เช่น เป็นเจ้าของ เช่าซื้อ เช่าหรืออยู่โดยไม่เสียค่าเช่า เป็นต้น)

3.1.4 ลักษณะการครอบครองที่ดินที่เป็นที่ตั้งของที่อยู่อาศัย เช่น เป็นเจ้าของ เช่าซื้อ เช่า เป็นต้น

3.1.5 แหล่งที่มาของแสงสว่าง เป็นข้อมูลแสดงถึงแหล่งที่มาของแสงสว่างที่ใช้ในครัวเรือน เช่น ไฟฟ้า (จากการไฟฟ้า พลังงานแสงอาทิตย์ บ้านเอง) เป็นต้น

3.1.6 แหล่งที่มาของเชื้อเพลิง เช่น ก๊าซ ถ่านหิน/เศษไม้ ไฟฟ้า น้ำมันก๊าด เป็นต้น

3.1.7 ประเภทส้วมที่ใช้ เช่น ส้วมแบบนั่งห้อยเท้า ส้วมแบบนั่งยอง เป็นต้น

3.1.8 แหล่งที่มาของน้ำดื่ม/น้ำใช้ เช่น น้ำประปา น้ำประปาผ่านการบำบัด (ต้ม/กรอง) น้ำบาดาล น้ำบ่อ เป็นต้น

3.1.9 เครื่องใช้ไฟฟ้าและยานพาหนะ ได้แก่ โทรทัศน์ เครื่องเล่น VCD/DVD เครื่องซักผ้า รถจักรยานยนต์ รถแทรกเตอร์ 4 ล้อ เป็นต้น

3.1.10 อุปกรณ์เทคโนโลยีที่ใช้ในที่พักอาศัย เช่น เเคเบิลทีวี จานดาวเทียม อินเทอร์เน็ต เป็นต้น

3.2 การเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัย เป็นข้อมูลแสดงการเพิ่มขึ้นและลดลงของที่อยู่อาศัย

3.3 การให้ความช่วยเหลือด้านเคหะ (Housing assistance)

3.3.1 การเคหะของภาครัฐ (Public housing) คือ ที่อยู่อาศัยที่เป็นเจ้าของหรือจัดการโดยหน่วยงานของภาครัฐ

3.3.2 โครงการช่วยเหลือเพื่อการซื้อบ้าน (Home purchase assistance projects) เป็นโครงการเพื่อการช่วยเหลือให้แก่ครอบครัวที่มีรายได้น้อย-ปานกลางให้มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง

3.3.3 การจัดที่พักอาศัยในภาวะวิกฤต (Crisis accommodation) เป็นโครงการช่วยเหลือที่จัดให้กับบุคคลที่ไร้ที่อยู่อาศัยอันเนื่องมาจากภัยต่างๆ เช่น น้ำท่วม ไฟไหม้ หรือประสบปัญหาต่างๆ เช่น การถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศ มีปัญหาแตกแยกภายในครอบครัว เป็นต้น

¹⁴ พระราชบัญญัติการเคหะแห่งชาติ พ.ศ.2537.

4. ดัชนีและตัวชี้วัดเกี่ยวกับประชากร และเคหะ มีดังนี้

4.1 ดัชนีและตัวชี้วัดด้านประชากรศาสตร์/ประชากร เช่น

- อัตราการเพิ่มของประชากร
 - อัตราส่วนเพศ (Sex Ratio)
 - ความหนาแน่นของประชากร (ต่อตร.กม.)
 - อายุมัธยฐาน
 - อัตราส่วนพึ่งพิง หรืออัตราส่วนการเป็นภาระ
- ฯลฯ

4.2 ดัชนีและตัวชี้วัดด้านเคหะ เช่น

- สัดส่วนครัวเรือนที่มีความมั่นคงในที่อยู่อาศัย (เป็นเจ้าของ, เช่าซื้อ)
 - สัดส่วนประชากรที่เข้าถึงแหล่งน้ำดื่มสะอาด
 - สัดส่วนประชากรที่ใช้ส้วมถูกสุขลักษณะ
- ฯลฯ

บทที่ 2

สถานการณ์ แนวโน้ม นโยบายและยุทธศาสตร์ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา

สาขาประชากรศาสตร์ ประชากรและเคหะ

2.1 สถานการณ์และแนวโน้มการพัฒนาสาขาประชากรศาสตร์ ประชากรและเคหะ

สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้จัดทำสถานการณ์และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางประชากรในประเทศไทย¹⁵ ไว้ดังนี้

ประเทศไทยกำลังเข้าสู่ยุคที่อัตราการเจริญเติบโตของประชากรชะลอตัว และจำนวนประชากรของประเทศจะลดลงในที่สุด ขณะนี้จำนวนประชากรไทยจะยังคงเพิ่มขึ้น โดยผลจากการคาดประมาณพบว่า จะเพิ่มขึ้นไม่เกินห้าล้านคนและเป็นไปได้ที่อาจจะเพิ่มขึ้นเพียงราวหนึ่งล้านคนจากจำนวนประชากรทั้งหมดที่มีในปัจจุบัน การลดลงของจำนวนประชากรของประเทศไทยน่าจะเกิดขึ้นก่อนปี พ.ศ. 2563 หรือในราวอีกสิบปีข้างหน้า สาเหตุมาจากภาวะการเจริญพันธุ์ที่อยู่ในระดับต่ำกว่าอัตราทดแทนตลอดช่วงเวลา 20 ปีที่ผ่านมา ซึ่งมีแนวโน้มว่าจะลดต่ำลงไปอีก อัตราการเจริญพันธุ์ที่ลดลงส่งผลให้จำนวนเด็กเกิดใหม่ในประเทศไทย ลดลงนับตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. 2513 เป็นต้นมา นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางอายุและเพศของประชากรซึ่งภาพปริมาตรประชากรในช่วงเวลาต่างๆ แสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงนี้อย่างชัดเจน ทั้งนี้ สัดส่วนประชากรวัยเด็กเริ่มลดลงในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา เมื่อประชากรวัยเด็กเหล่านี้เติบโตเข้าสู่ วัยเจริญพันธุ์จึงทำให้สัดส่วนของประชากรวัยเจริญพันธุ์ลดลงตามไปด้วย ซึ่งที่จริงแล้วจำนวนหญิงวัยเจริญพันธุ์ในขณะนี้ได้ลดลงอยู่แล้ว เป็นผลทำให้จำนวนการเกิดในแต่ละปีลดลงด้วยแม้ว่าอัตราการเจริญพันธุ์จะ ลดลงจากปัจจุบันหรือไม่ก็ตาม แนนอนว่าแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางประชากรจะได้รับอิทธิพลอย่างมาก จากการเคลื่อนย้ายถิ่นของประชากรจากประเทศอื่น ซึ่งสถานการณ์ในอนาคตจะเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใดยังเป็นสิ่งที่ยากต่อการประเมินอย่างถูกต้อง โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่ประเทศไทยมีชายแดนยาวติดกับ ประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งที่ผ่านมาประเทศไทยได้รับประชากรเพิ่มขึ้นมากกว่าการเสียประชากรไปจากการ ย้ายถิ่นระหว่างประเทศ

แม้จะคาดการณ์ได้ว่าจำนวนประชากรของประเทศไทยจะไม่เปลี่ยนแปลงมากนักในอีกสองทศวรรษข้างหน้า แต่จำนวนประชากรที่ดูเหมือนจะมีขนาดคงที่นี้ยังแฝงเร้นนัยยะของการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญด้าน โครงสร้างประชากรที่เปลี่ยนไปของประเทศ ทั้งในด้านโครงสร้างทางอายุและการกระจายตัวของประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ข้อมูลส่วนนี้จะมุ่งให้เห็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอายุของประชากร

ประชากรที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไปจะมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยที่จำนวนประชากรวัยทำงานที่มี อายุระหว่าง 30-64 ปีจะยังคงเติบโตต่อไปอีกระยะเวลาหนึ่งจากนั้นจึงจะเริ่มลดลง โดยจำนวนประชากรวัย เด็กที่มีอายุ 15-29 ปี และกลุ่มอายุแรกเกิดถึง 14 ปีกำลังเริ่มหดตัวลดลงการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้เห็นได้ อย่างชัดเจนจากภาพปริมาตรประชากรในช่วงเวลาต่างๆ ที่ชี้ให้เห็นการเปลี่ยนแปลงอย่างมากนับจากช่วงปี พ.ศ. 2503 ที่มีจำนวนประชากรวัยเด็กจำนวนมากที่ฐานปริมาตรประชากรกลายเป็นโครงสร้างประชากรวัย

¹⁵ ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางประชากรในประเทศไทย-สถานการณ์และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. หน้า 2-6.

ทำงานที่เพิ่มขนาดใหญ่ขึ้นในช่วงเวลาต่อมา ต่อด้วยการมีประชากรวัยสูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วที่เห็นได้ชัดเจนในช่วงปี พ.ศ. 2543-2563 หลังจากปี พ.ศ. 2563 ไปแล้วประชากรที่มีอายุเกิน 45 ปีขึ้นไปจะเป็นกลุ่มประชากรที่คาดว่าจะเติบโตเพิ่มจำนวนมากขึ้น และหลังจากปี พ.ศ. 2583 เป็นต้นไปจะเป็นการเพิ่มขึ้นของประชากรที่มีอายุมากกว่า 65 ปีเท่านั้น

ผลกระทบที่ 1 แนวโน้มการเกิดลดลงอย่างต่อเนื่อง

จำนวนเด็กเกิดใหม่ในแต่ละปีเริ่มลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2513 โดยจะลดจำนวนลงไปอีกอย่างรวดเร็วกว่าในกรณีที่อัตราการเจริญพันธุ์จะเพิ่มขึ้นสูงกว่าระดับที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ข้อมูลจากการคาดประมาณจำนวนประชากรในอนาคตขององค์การสหประชาชาติที่กำหนดข้อสมมุติฐานของภาวะเจริญพันธุ์ขั้นต่ำซึ่งจะสอดคล้องกับภาวะการเจริญพันธุ์ที่เป็นจริงในขณะนี้มากกว่าข้อสมมุติฐานชั้นกลาง ยังคงประเมินจำนวนการเกิดของปี พ.ศ. 2553 สูงเกินกว่าสถานการณ์ที่เป็นจริงในขณะนี้ซึ่งมีจำนวนการเกิดไม่ถึง 800,000 รายต่อปี ซึ่งต่ำกว่า 970,000 รายต่อปีที่ได้จากการคาดประมาณจำนวนประชากรขั้นต่ำ ซึ่งผลจากการประมาณประชากรขั้นต่ำยังชี้ให้เห็นจำนวนการเกิดในแต่ละปีมีแนวโน้มจะลดลงไปเรื่อยๆ จนเหลือน้อยกว่า 500,000 รายต่อปีในช่วงปี พ.ศ. 2588-2593 หรืออีกเพียงสามสิบกว่าปีข้างหน้า

ผลกระทบที่ 2 ประชากรวัยทำงานลดลง

ปัจจุบันสัดส่วนประชากรวัยทำงานต่อประชากรทั้งหมดเริ่มลดลงแล้ว โดยจำนวนสุทธิของประชากรกลุ่มนี้จะลดลงก่อนปี พ.ศ. 2563 เพียงเล็กน้อย ปรากฏการณ์นี้ชี้ให้เห็นถึงการเริ่มปิด "หน้าต่างแห่งโอกาสทางประชากร" หรือ "โบนัสดทางประชากร" ที่ประเทศไทยได้รับประโยชน์ในช่วงเวลากว่า 40 ปีที่ผ่านมาที่สัดส่วนของประชากรวัยทำงานมีเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เป็นสภาวะที่เอื้ออำนวยส่งผลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอย่างรวดเร็ว จากการวิเคราะห์อัตราการสนับสนุนทางเศรษฐกิจ (Economic Support Ratio) หรืออัตราส่วนระหว่างจำนวนผู้ผลิตที่มีประสิทธิภาพและจำนวนผู้บริโภคที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งคำนวณโดยใช้ตัวแปรความต้องการด้านการผลิตและการบริโภคของบุคคลในกลุ่มอายุที่แตกต่างกัน ได้ชี้ให้เห็นแนวโน้มการปันผลประชากรทางลบที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วตั้งแต่ปีพ.ศ. 2553 เป็นต้นไป ดังนั้นหน้าต่างของโอกาสทางประชากรน่าจะปิดลงเร็วขึ้นกว่าเดิม เมื่อเปรียบเทียบกับพิจารณาจากโครงสร้างทางอายุของประชากรที่เปลี่ยนไปเพียงอย่างเดียว

ปรากฏการณ์นี้ชี้ให้เห็นความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องมีการพัฒนาทุนมนุษย์ของแรงงานไทย เพื่อให้สามารถเป็นส่วนขับเคลื่อนให้เศรษฐกิจของประเทศยังคงขยายตัวต่อไปในขณะที่ต้องเผชิญหน้ากับแรงงานที่เริ่มมีจำนวนลดลงและแรงงานมีอายุเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ แม้การขยายโอกาสทางการศึกษาในทศวรรษที่ผ่านมา จะมีความคืบหน้ามากขึ้นโดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษา แต่ผลจากตัวชี้วัดด้านคุณภาพการศึกษาของเด็กไทยยังคงไม่เป็นที่น่าพอใจ เด็กที่อยู่ในวัยที่ต้องเข้าสู่วัยศึกษามัธยมศึกษาบางส่วนหนึ่งยังไม่ได้เข้าเรียน นอกจากนี้ผลการทดสอบด้านภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา ยังคงอยู่ในระดับต่ำ อีกทั้งยังมีความเหลื่อมล้ำทางโอกาสอย่างมากในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพระหว่างนักเรียนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่างกัน หรือเป็นผู้ที่มีภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมที่ต่างกัน

ผลกระทบที่ 3 ประชากรสูงวัยมากขึ้น

ประเทศไทยมีจำนวนประชากรสูงวัยเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว แม้ว่าภายในปี พ.ศ. 2573 สัดส่วนผู้สูงอายุของประชากรไทยจะต่ำกว่าสัดส่วนของผู้สูงอายุในประเทศญี่ปุ่นขณะนี้ก็ตาม แต่ในช่วงเวลาอีก 20 ปีข้างหน้าจำนวนประชากรสูงอายุของประเทศไทยจะเพิ่มขึ้นอีกเป็นเท่าตัว ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของสมาชิกครอบครัวนับตั้งแต่การดูแลผู้สูงอายุที่ต้องพึ่งพา การคงไว้ของรายได้ผู้สูงอายุ ตลอดจนผลที่เกิดต่อพลวัตทางเศรษฐกิจของประเทศ การอาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกันกับบุตรของผู้สูงอายุมีแนวโน้มลดลง แม้ว่าสัดส่วนการมีบุตรที่อาศัยอยู่ด้วยกันหรือที่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกันจะยังคงอยู่ในระดับสูง การดูแลเกื้อกูลพ่อแม่ของบุตรจะลดลงเพียงเล็กน้อย แต่ในอนาคตอาจจะลดลงมากกว่าเดิมไปอีก เนื่องจากครอบครัวของผู้สูงอายุในอนาคตจะมีขนาดเล็กลง และผู้สูงอายุที่ไม่มีบุตรจะมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเจน ในช่วงเวลาอีกไม่นานนี้ผู้ที่เริ่มเข้าสู่วัยสูงอายุที่มีบุตรที่ยังมีชีวิตอยู่จะลดจำนวนลง คนไทยจึงจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมล่วงหน้าก่อนถึงวัยชรา โดยควรคาดหวังตามความเป็นจริงว่าเมื่อเข้าสู่วัยชราแล้วตนจะได้รับการรองรับและความช่วยเหลือจากโครงการและมาตรการต่างๆ ของภาครัฐอย่างไร และควรที่จะต้องดูแลช่วยเหลือตนเองอย่างไร

สิ่งสำคัญคือประชากรวัยทำงานจะมีอายุเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งอายุของคนวัยทำงานจะครอบคลุมช่วงอายุที่กว้าง คนทำงานในกลุ่มที่มีอายุน้อยจะมีจำนวนลดลง ในขณะที่คนทำงานที่มีอายุมากกว่า 45 ปีจะยังคงมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งถึงประมาณปี พ.ศ. 2573 ข้อเท็จจริงนี้มีนัยสำคัญต่ออัตราการกำลังในการผลิต โดยทั่วไปแล้วกำลังแรงงานที่มีอายุมากจะมีระดับการศึกษาค่อนข้างต่ำ ในขณะที่กำลังแรงงานที่มีอายุน้อยกว่าเป็นผู้ที่มีแนวโน้มว่าได้รับการศึกษาในระดับสูงกว่าและมีทักษะที่จำเป็นสำหรับโลกแห่งการแข่งขันในยุคโลกาภิวัตน์ แต่ขนาดของประชากรวัยทำงานที่มีอายุน้อยเหล่านี้กำลังหดตัวลง จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่กำลังแรงงานรุ่นหนุ่มสาวเหล่านี้จะต้องได้รับการศึกษาและการฝึกอาชีพที่ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้

การที่ประชากรไทยมีอายุสูงวัยมากขึ้นมีนัยสำคัญต่อระบบการดูแลสุขภาพของประเทศ สาเหตุหลักของปัญหาสุขภาพของผู้สูงอายุคือภาวะที่เกิดจากโรคเรื้อรัง ได้แก่ มะเร็ง โรคหัวใจและหลอดเลือด โรคระบบทางเดินหายใจเรื้อรัง รวมทั้งโรคสำคัญอื่นๆ ของผู้สูงอายุเกี่ยวกับความผิดปกติของอวัยวะรับสัมผัส เช่น การสูญเสียการมองเห็นและการได้ยิน และความผิดปกติทางระบบประสาท เช่น ภาวะสมองเสื่อม ภาวะเหล่านี้สะท้อนถึงความเสื่อมทางสุขภาพเมื่อมีอายุเพิ่มมากขึ้น เป้าหมายสำคัญของนโยบายสุขภาพในยามที่มีจำนวนประชากรสูงวัยเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ จึงต้องมุ่งเน้นให้ประชากรสามารถช่วยเหลือดูแลตนเองในยามสูงวัยให้ยาวนานมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ (เช่น การจัดโครงการผ่าตัดต้อกระจกเพื่อช่วยการมองเห็นในผู้สูงอายุ) ควรดูแลสุขภาพให้แข็งแรงยาวนานมากที่สุดก่อนเข้าสู่วัยชรา ตลอดจนลดปัจจัยเสี่ยงสำคัญด้านสุขภาพ เช่น การสูบบุหรี่ การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากเกินไป การมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย การมีความดันโลหิตสูง และการมีดัชนีมวลกายสูง การแก้ปัญหาเหล่านี้จำเป็นต้องใช้มาตรการที่ครอบคลุมรอบด้าน ทั้งจากการออกกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพควบคู่ไปกับการรณรงค์ส่งเสริมสุขภาพ ตลอดจนการออกแบบชุมชนและผังเมืองที่เอื้อต่อการใช้ชีวิตที่มีคุณภาพของประชากร การผนึกกำลังร่วมงานกันระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคมอย่างมีประสิทธิภาพจะสามารถส่งผลช่วยให้สิ่งเหล่านี้กลายเป็นความจริงที่เกิดขึ้นได้

การเปลี่ยนแปลงประชากรด้านการกระจายตัวทางภูมิศาสตร์และผลกระทบ

ความเป็นเมืองของประเทศไทยกำลังขยายตัวแม้ว่าสัดส่วนของเขตเมืองในประเทศไทย (ราวร้อยละ 34) จะอยู่ในระดับต่ำกว่าประเทศส่วนใหญ่ที่มีระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่ใกล้เคียงกับประเทศไทย ส่วนหนึ่งอาจเกิดจากการให้คำจำกัดความของเขตเมืองที่จำกัดของประเทศไทย อย่างไรก็ตามความเป็นเมืองของประเทศไทยน่าจะขยายตัวอย่างรวดเร็ว ข้อมูลล่าสุดชี้ให้เห็นแนวโน้มการเติบโตของเขตเมืองในจังหวัดใกล้เคียงกับกรุงเทพมหานครจะเติบโตอย่างรวดเร็วมากกว่าการเติบโตในเขตกรุงเทพมหานครเองและการขยายตัวนี้จะเกิดขึ้นเร็วกว่าในเขตเมืองอื่นๆ ของประเทศไทย การขยายตัวของความเป็นเมืองในขณะนี้ขนาดของจำนวนประชากรแทบจะคงที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก แสดงนัยยะของการมีจำนวนประชากรในชนบทที่ลดลง ปรากฏการณ์ดังกล่าวเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในหลายประเทศเมื่อระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจได้ปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นพบว่าบ่อยครั้งที่การลดลงของประชากรในชนบทและการมีถิ่นฐานเล็กลงกลายเป็นเรื่องที่ปรับตัวได้ยากสำหรับคนในชนบท การลดลงของประชากรส่งผลต่อจำนวนนักเรียนในโรงเรียนท้องถิ่นและฐานจำนวนลูกค้าของร้านค้าในท้องถิ่นที่ลดน้อยลงไปด้วย และบ่อยครั้งพื้นที่ชนบทต้องสูญเสียทรัพยากรบุคคลที่มีศักยภาพที่ย้ายไปยังพื้นที่อื่นที่มีโอกาสมากขึ้น คนไทยจำนวนมากเดินทางไปทำงานในต่างประเทศ และมีชาวต่างชาติจำนวนมากที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย แม้ว่าจะมีแรงงานข้ามชาติจำนวนมากที่มาอาศัยอยู่ในประเทศไทยโดยที่ไม่มีเอกสารแสดงตน แต่เป็นที่ชัดเจนว่าประเทศไทยกำลังได้รับจำนวนสุทธิของประชากรย้ายถิ่นเข้าเพิ่มขึ้นจากการทำงานข้ามชาติแบบนี้ อย่างไรก็ตามแรงงานจำนวนมากที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยยังมีทักษะแรงงานต่ำและทำงานอยู่ในภาคเศรษฐกิจที่มีผลผลิตต่ำ

สถานการณ์ด้านเคหะ

จากข้อมูลสำมะโนประชากรและเคหะ พ.ศ. 2553 สะท้อนสถานการณ์ด้านเคหะ และมาตรฐานความเป็นอยู่ของประชากรในครัวเรือนส่วนบุคคล ซึ่งมีจำนวน 20.3 ล้านครัวเรือน จากครัวเรือนทั้งสิ้น 20.5 ล้านครัวเรือน และครัวเรือนกลุ่มบุคคล (ครัวเรือนสถาบัน ครัวเรือนกลุ่มคนงาน) 1.3 แสนครัวเรือน โดยมีขนาดครัวเรือนส่วนบุคคลเฉลี่ย 3.2 คน ซึ่งเล็กกว่าขนาดครัวเรือนในปีสามะโนฯ ที่ผ่านมา (2543) ซึ่งมีขนาดครัวเรือนเฉลี่ย 3.8 คน และในเขตเทศบาลจะมีขนาดครัวเรือนเฉลี่ยเล็กกว่านอกเขตเทศบาล (2.9 และ 3.4 คน ตามลำดับ)

เมื่อเปรียบเทียบขนาดของครัวเรือนระหว่างภาคพบว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ มีขนาดของครัวเรือนโดยเฉลี่ยใหญ่ที่สุดคือ 3.5 และ 3.4 คน ตามลำดับ กรุงเทพมหานครมีขนาดของครัวเรือนเฉลี่ยเล็กสุด 2.8 คน ส่วนภาคกลางและภาคเหนือมีขนาดครัวเรือนเฉลี่ยเท่ากันคือ 3.0 คน

ที่อยู่อาศัยของครัวเรือนส่วนบุคคลในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นบ้านเดี่ยว (ร้อยละ 72.3) ซึ่งถ้าพิจารณาตามเขตการปกครอง พบว่า ครัวเรือนที่อยู่นอกเขตเทศบาลจะเป็นบ้านเดี่ยวสูงกว่าในเขตเทศบาล (ร้อยละ 90.0 ต่อ 52.7) ส่วนในระดับภาคจะมีลักษณะเช่นเดียวกัน แต่มีข้อสังเกตว่าถึงแม้กรุงเทพมหานครจะมีที่อยู่อาศัยประเภทบ้านเดี่ยวมากกว่าประเภทอื่นแต่มีสัดส่วนเพียงร้อยละ 30.1 และมีที่อยู่อาศัยประเภทตึกสูง/อาคารชุดต่างๆ (คอนโดฯ อพาร์ทเมนต์/แฟลต) มากกว่าภาคอื่นอย่างเห็นได้ชัดคือสูงถึงร้อยละ 29.4 ซึ่งใกล้เคียงกับบ้านเดี่ยว ในขณะที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ มีที่อยู่อาศัยประเภทบ้านเดี่ยวสูงถึงร้อยละ 92.3 และ 89.3 ตามลำดับ และมีที่อยู่อาศัยประเภทตึกสูงน้อยมาก

แหล่งที่มาของน้ำดื่มในครัวเรือน พบว่า ส่วนใหญ่ประชากรจะดื่มน้ำที่มาจากน้ำบรรจุขวด (ร้อยละ 37.8) น้ำฝน (ร้อยละ 28.1) และน้ำประปาที่ผ่านการบำบัด (ร้อยละ 19.1) แต่เมื่อพิจารณาตามเขตการปกครองพบว่า ประชากรในเขตเทศบาลจะดื่มน้ำบรรจุขวดมากที่สุดคือ ร้อยละ 50.8 แต่ประชากรนอกเขตเทศบาลจะดื่มน้ำฝนมากที่สุดคือ ร้อยละ 43.3 สำหรับระดับภาคพบว่า กรุงเทพมหานครดื่มน้ำจากน้ำประปาที่ผ่านการบำบัดมากที่สุด (ร้อยละ 54.6) รองลงมาดื่มน้ำบรรจุขวด (ร้อยละ 41.7) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือดื่มน้ำจากน้ำฝนมากที่สุด (ร้อยละ 65.8) รองลงมาเป็นน้ำบรรจุขวด (ร้อยละ 16.6) และภาคใต้มีการดื่มน้ำบรรจุขวดมากที่สุด (ร้อยละ 47.7) รองลงมาคือน้ำบาดาล/น้ำบ่อ (ร้อยละ 21.4)

สำหรับแหล่งที่มาของน้ำใช้ พบว่า ครัวเรือนมีการใช้น้ำประปาเป็นหลัก (ร้อยละ 80.0) รองลงมาใช้น้ำบาดาลหรือน้ำบ่อ (ร้อยละ 15.6) สำหรับตามเขตการปกครองเช่นเดียวกัน คือ ใช้น้ำประปาเป็นหลัก ส่วนกรุงเทพมหานครเกือบทุกครัวเรือนจะใช้น้ำประปา (ร้อยละ 98.4) สำหรับภาคใต้มีการใช้น้ำประปาเพียงร้อยละ 60.3 และใช้น้ำบาดาล/น้ำบ่อสูงกว่าภาคอื่น (ร้อยละ 32.4)

สำหรับประเภทของส้วมที่ใช้ในครัวเรือน พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ใช้ส้วมที่ถูกสุขลักษณะ ร้อยละ 99.5 ส่วนครัวเรือนที่อยู่ในเขตเทศบาลจะใช้ส้วมแบบนั่งห้อยเท้าสูงกว่าครัวเรือนที่อยู่นอกเขตเทศบาล (ร้อยละ 41.3 ต่อ 17.0) ตรงกันข้ามกับครัวเรือนที่อยู่นอกเขตเทศบาลจะใช้ส้วมแบบนั่งยองสูงกว่าครัวเรือนที่อยู่ในเขตเทศบาล (ร้อยละ 79.6 ต่อ 49.1) ส่วนครัวเรือนที่มีส้วมใช้ทั้ง 2 แบบคือ แบบนั่งห้อยเท้าและแบบนั่งยอง ครัวเรือนในเขตเทศบาลจะสูงกว่านอกเขตเทศบาลเล็กน้อย (ร้อยละ 5.0 ต่อ 3.1)

2.2 นโยบาย แผนและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสาขาประชากรศาสตร์ ประชากรและเคหะ

2.2.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสาขาประชากรศาสตร์ ประชากรและเคหะ ดังนี้

มาตรา 33 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในเคหสถาน

บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองในการที่จะอยู่อาศัยและครอบครองเคหสถานโดยปกติสุข การเข้าไปในเคหสถานโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครอง หรือการตรวจค้นเคหสถานหรือในที่รโหฐาน จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 34 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการเดินทางและมีเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ภายในราชอาณาจักร

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือสวัสดิภาพของประชาชน การผังเมือง หรือเพื่อสวัสดิภาพของผู้เยาว์

การเนรเทศบุคคลผู้มีสัญชาติไทยออกนอกราชอาณาจักร หรือห้ามมิให้บุคคลผู้มีสัญชาติไทย เข้ามาในราชอาณาจักร จะกระทำมิได้

มาตรา 42 การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะกิจการของรัฐเพื่อการอันเป็นสาธารณูปโภค การอันจำเป็นในการป้องกัน

ประเทศ การได้มาซึ่งทรัพยากรธรรมชาติ การผังเมือง การส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การพัฒนาการเกษตรหรือการอุตสาหกรรม การปฏิรูปที่ดิน การอนุรักษ์โบราณสถานและแหล่งทางประวัติศาสตร์ หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น และต้องชดเชยค่าทดแทนที่เป็นธรรมภายในเวลาอันควร แก่เจ้าของตลอดจนผู้ทรงสิทธิบรรดาที่ได้รับความเสียหายจากการเวนคืนนั้นทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การกำหนดค่าทดแทนตามวรรคหนึ่งต้องกำหนดให้อย่างเป็นธรรมโดยคำนึงถึงราคาซื้อขายกันตามปกติในท้องตลาด การได้มา สภาพและที่ตั้งของอสังหาริมทรัพย์ ความเสียหายของผู้ถูกเวนคืน และประโยชน์ที่รัฐและผู้ถูกเวนคืนได้รับจากการใช้สอยอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืน

กฎหมายเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ต้องระบุวัตถุประสงค์แห่งการเวนคืนและกำหนดระยะเวลาการเข้าใช้สอยอสังหาริมทรัพย์ไว้ให้ชัดเจน ถ้ามิได้ใช้เพื่อการนั้นภายในระยะเวลาที่กำหนดดังกล่าวต้องคืนให้เจ้าของเดิมหรือทายาท

การคืนอสังหาริมทรัพย์ให้เจ้าของเดิมหรือทายาทตามวรรคสาม และการเรียกคืนค่าทดแทนที่ชดเชยไป ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 55 บุคคลซึ่งไร้ที่อยู่อาศัยและไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ ย่อมมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ

2.2.2 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (2555-2559)

• ยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมในสังคม

แนวทางการพัฒนา

5.2 การจัดบริการทางสังคมให้ทุกคนตามสิทธิพึงมีพึงได้ เน้นการสร้างภูมิคุ้มกันระดับปัจเจกและสร้างการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในการพัฒนาประเทศ

5.2.2 สนับสนุนการจัดหาที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อยและการเข้าถึงระบบสาธารณูปโภค ให้มีถูกกำหนดไว้ภายใต้กรอบนโยบายที่อยู่อาศัยแห่งชาติ และเมื่อนำอยู่ พัฒนาโครงการที่อยู่อาศัยแก้ปัญหาชุมชนแออัดในเมืองโดยดำเนินการร่วมกับภาคธุรกิจเอกชน รวมทั้งส่งเสริมบทบาทภาคธุรกิจเอกชนให้การช่วยเหลือสังคมด้านที่อยู่อาศัย เช่น การช่วยเหลือแรงงานให้มีที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัย จัดเขตที่พักอาศัยแรงงานต่างด้าวที่ชัดเจนไม่ขัดต่อการจัดระเบียบสังคม และการร่วมกับรัฐบาลในการพัฒนาโครงการที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อยที่มีการกระจายตัวอย่างทั่วถึงมากขึ้น

• ยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน

แนวทางการพัฒนา

1. การปรับโครงสร้างและการกระจายตัวประชากรให้เหมาะสม ส่งเสริมให้คนไทยมีบุตรที่มีคุณภาพและมีการกระจายตัวประชากรที่สอดคล้องกับศักยภาพและโอกาสของพื้นที่

1.1 ส่งเสริมคู่สมรสที่มีความพร้อมให้มีบุตรเพิ่มขึ้นและรักษาระดับอัตราเจริญพันธุ์ไม่ให้ต่ำกว่าระดับที่เป็นอยู่ปัจจุบัน โดย

- 1) ส่งเสริมอนามัยการเจริญพันธุ์ที่เหมาะสมในทุกช่วงวัยอย่างทั่วถึงได้มาตรฐานและมีคุณภาพ รวมทั้งกำหนดมาตรการที่เอื้อต่อการมีบุตรเพิ่มขึ้นอย่างมีคุณภาพทั้งในด้านภาษีและสวัสดิการในการเลี้ยงดูบุตร
- 2) ส่งเสริมให้มีระบบการจัดการความรู้ในเรื่องครอบครัวศึกษา อาหารศึกษา พฤติกรรมอนามัยการเจริญพันธุ์และสุขภาพทางเพศที่เหมาะสมปลอดภัย รวมถึงการเตรียมความพร้อมพ่อแม่ก่อนตั้งครรภ์ ระหว่างตั้งครรภ์ ระยะเวลาคลอด และหลังคลอด

1.2 สนับสนุนการกระจายตัวและส่งเสริมการตั้งถิ่นฐานของประชากรให้เหมาะสมสอดคล้องกับศักยภาพ โอกาส และทรัพยากรธรรมชาติของพื้นที่ โดย

- 1) เพิ่มโอกาสการจ้างงานและการมีงานทำในภูมิภาค เพื่อลดการย้ายถิ่นออก และจูงใจให้มีการย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิม
- 2) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน บริการทางด้านเศรษฐกิจและสังคมให้เพียงพอและมีคุณภาพมาตรฐานเท่าเทียมกันระหว่างเขตเมืองและชนบท เพื่อดึงดูดให้ประชาชนอยู่ในพื้นที่

2.2.3 นโยบายรัฐบาลนายกรัฐมนตรี นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร (พ.ศ. 2555 - 2558)

นโยบายที่เกี่ยวข้องกับสาขาประชากรศาสตร์ ประชากรและเคหะในคำแถลงนโยบายรัฐบาลของนายกรัฐมนตรีฯ มีดังนี้

นโยบายที่ 1 นโยบายเร่งด่วนที่จะเริ่มดำเนินการในปีแรก

1.8 ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยเพิ่มกำลังซื้อภายในประเทศ สร้างสมดุลและความเข้มแข็งอย่างมีคุณภาพให้แก่ระบบเศรษฐกิจมหภาค

1.8.4 ให้มีมาตรการภาษีเพื่อลดภาระการลงทุนสำหรับสิ่งจำเป็นในชีวิตของประชาชนทั่วไป ได้แก่ บ้านหลังแรกและรถยนต์คันแรก

นโยบายที่ 4 นโยบายสังคมและคุณภาพชีวิต

4.5 นโยบายความมั่นคงของชีวิตและสังคม

4.5.2 สร้างหลักประกันความมั่นคงในศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ ด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติและการละเมิดสิทธิมนุษยชนในทุกรูปแบบปราบปรามขบวนการค้ายมนุษย์ให้หมดสิ้นไป ปรับปรุงกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อควบคุมแหล่งอบายมุขสิ่งเสพติด ตลอดจนป้องกัน ปราบปราม และลงโทษอย่างจริงจังต่อผู้กระทำความผิด ส่งเสริมการคุ้มครองผู้บริโภคไม่ให้ถูกหลอกลวงเอาเปรียบ รวมถึงให้โอกาสประชาชนที่มีฐานะยากจนได้มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองหรือมีที่อยู่อาศัยพร้อมกับการสร้างอาชีพเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์

2.2.4 แผนการบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2555 – 2558 (รัฐบาล นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี)

แผนบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2555 - 2558 มีนโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับสาขาประชากรศาสตร์ ประชากรและเคหะ ดังนี้

นโยบายที่ 1 นโยบายเร่งด่วนที่จะเริ่มดำเนินการในปีแรก

1.8 ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยเพิ่มกำลังซื้อภายในประเทศ สร้างสมดุลและความเข้มแข็งอย่างมีคุณภาพให้แก่ระบบเศรษฐกิจมหภาค

เป้าหมายเชิงนโยบายและตัวชี้วัด

เป้าประสงค์เชิงนโยบาย	เป้าหมาย / ตัวชี้วัด
4. ลดภาระการลงทุนสำหรับสิ่งจำเป็นในชีวิตของประชาชนทั่วไป ได้แก่ บ้านหลังแรกและรถยนต์คันแรก	จำนวนประชาชนที่ใช้สิทธิลดหย่อนภาษีในการซื้อบ้านหลังแรกและรถยนต์คันแรก

กลยุทธ์/วิธีดำเนินการ

นโยบาย	กลยุทธ์ / วิธีการ
4. ให้มีมาตรการภาษีเพื่อลดภาระการลงทุนสำหรับสิ่งจำเป็นในชีวิตของประชาชนทั่วไป ได้แก่ บ้านหลังแรกและรถยนต์คันแรก	<ul style="list-style-type: none"> - ให้เงินกู้ยืมแก่ประชาชนที่ยังไม่เคยมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง - จัดซื้อสินเชื่อบริการที่อยู่อาศัยจากสถาบันการเงินในตลาดแรก ทำให้สถาบันการเงินปล่อยสินเชื่อให้แก่ประชาชนได้มากขึ้นและช่วยลดความเสี่ยงด้านเครดิตและอัตราดอกเบี้ย - ปรับโครงสร้างภาษีอย่างมีส่วนร่วม - คืนเงินภาษีสำหรับการซื้อรถยนต์คันแรกให้แก่ประชาชน

4.5 นโยบายความมั่นคงของชีวิตและสังคม

เป้าประสงค์เชิงนโยบายและเป้าหมาย/ ตัวชี้วัด

เป้าประสงค์เชิงนโยบาย	เป้าหมาย / ตัวชี้วัด
2. สร้างหลักประกันความมั่นคงในศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ ด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติและการละเมิดสิทธิมนุษยชนในทุกรูปแบบปราบปรามขบวนการค้ามนุษย์ให้หมดสิ้นไป ปรับปรุงกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อควบคุมแหล่งอบายมุขสิ่งเสพติดตลอดจนป้องกัน	<ul style="list-style-type: none"> - การสร้างหลักประกันความมั่นคงในศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ตามหลักสิทธิมนุษยชนและคุ้มครองประชาชนมิให้ตกเป็นเหยื่อของขบวนการค้ามนุษย์ - การกระทำความรุนแรงต่อเด็กและสตรี รวมทั้งคุ้มครองผู้บริโภคไม่ให้ถูกเอารัดเอาเปรียบ - สร้างโอกาสประชาชนที่มีฐานะยากจนมีที่อยู่อาศัยที่

เป้าประสงค์เชิงนโยบาย	เป้าหมาย / ตัวชี้วัด
ปราบปราม และลงโทษอย่างจริงจังต่อผู้กระทำความผิด ส่งเสริมการคุ้มครองผู้บริโภคไม่ให้ถูกลอกลวงเอาเปรียบ รวมถึงให้โอกาสประชาชนที่มีฐานะยากจนได้มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง หรือมีที่อยู่อาศัยพร้อมกับการสร้างอาชีพเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์	มั่นคงพร้อมกับการสร้างอาชีพเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์

กลยุทธ์/วิธีดำเนินการ

นโยบาย	กลยุทธ์ / วิธีการ
2. สร้างหลักประกันความมั่นคงในศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ ด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติและการละเมิดสิทธิมนุษยชนในทุกรูปแบบ ปราบปราม ขบวนการค้ามนุษย์ให้หมดสิ้นไป ปรับปรุงกฎหมาย และการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด เพื่อควบคุมแหล่งอบายมุขสิ่งเสพติด ตลอดจนป้องกัน ปราบปราม และลงโทษอย่างจริงจังต่อผู้กระทำความผิด ส่งเสริมการคุ้มครองผู้บริโภคไม่ให้ถูกลอกลวง เอาเปรียบ รวมถึงให้โอกาสประชาชนที่มีฐานะยากจนได้มีที่อยู่อาศัย	- สร้างโอกาสประชาชนที่มีฐานะยากจนมีที่อยู่อาศัยที่มั่นคงพร้อมกับการสร้างอาชีพเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์

2.2.5 เป้าหมายและตัวชี้วัดการพัฒนามาตรฐานชาติ

● เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals – MDG)

สหประชาชาติได้นำเป้าหมายการพัฒนาในมิติสำคัญซึ่งได้กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการ 21 และการประชุมระหว่างประเทศที่สำคัญอื่นๆ มากำหนดเป็นเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษที่ประเทศสมาชิก 189 ประเทศให้การรับรองในการประชุมสุดยอดระดับโลกในปี 2543 ประเทศไทยได้จัดทำรายงานผลตามเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษของประเทศไทยฉบับแรกในปี 2547 และฉบับที่ 2 ในปี 2552 มีตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับสาขาประชากรศาสตร์ ประชากรและเคหะ ดังนี้

ประเด็น	เป้าหมายย่อย	ตัวชี้วัด
น้ำดื่มสะอาดและถูกสุขลักษณะ	ลดสัดส่วนประชากรที่ไม่สามารถเข้าถึงน้ำดื่มสะอาด และสวมถูกสุขลักษณะลงครึ่งหนึ่งในช่วงปี 2533-2558	- สัดส่วนประชากรที่เข้าถึงแหล่งน้ำดื่มสะอาด (เมืองและชนบท) - สัดส่วนประชากรที่ใช้สวมถูกสุขลักษณะ

ประเด็น	เป้าหมายย่อย	ตัวชี้วัด
ความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัย	ยกระดับคุณภาพชีวิต ประชากรในชุมชนแออัด 100 ล้านคนทั่วโลก ภายในปี 2563	สัดส่วนครัวเรือนที่มีความ มั่นคงในที่อยู่อาศัย (เป็น เจ้าของ, เช่าซื้อ, เช่า)

บทที่ 3

ผังสถิติทางการสาขาสหวิทยาการศาสตร์ ประชากรและเคหะ

3.1 แนวคิดในการจัดโครงสร้างสถิติทางการสาขาสหวิทยาการศาสตร์ ประชากรและเคหะ

การจัดโครงสร้างและผังสถิติทางการสาขาสหวิทยาการศาสตร์ ประชากรและเคหะ พิจารณาจากข้อมูลที่เป็นต่อการประเมินและติดตามสถานการณ์การพัฒนา และการดำเนินงานตามนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาที่สำคัญของสาขาตามที่ได้นำเสนอในบทที่ 2 และแนวทางการจัดประเภทสาขาสถิติ (A Guideline for the Classification of Statistics) ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ มาประยุกต์ใช้ในการจัดทำโครงสร้างสถิติทางการของสาขาได้ดังต่อไปนี้

1. ประชากรศาสตร์/ประชากร

1.1 ขนาดและโครงสร้างของประชากรตามอายุและเพศ

1.2 การกระจายตัวของประชากร

1.2.1 ความเป็นเมือง

1.2.2 ประชากรแฝง

1.3 การเปลี่ยนแปลงทางประชากร

1.3.1 การเกิด

1.3.2 การตาย

1.3.3 การย้ายถิ่น

1.3.4 ภาวะเจริญพันธุ์

1.3.5 การคาดประมาณประชากร

1.4 ประชากรกลุ่มเฉพาะ

1.4.1 ผู้สูงอายุ

1.4.2 เด็กและเยาวชน

1.4.3 คนพิการ

1.4.4 ชนกลุ่มน้อย

1.4.5 คนต่างด้าว

1.5 ครัวเรือนและครอบครัว

2. เคหะ

2.1 ลักษณะการอยู่อาศัยของครัวเรือน

2.2 การเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัย

2.3 การให้ความช่วยเหลือด้านเคหะ

3. ดัชนีและตัวชี้วัดเกี่ยวกับประชากรศาสตร์ ประชากรและเคหะ

3.1 ดัชนีและตัวชี้วัดด้านประชากรศาสตร์/ประชากร

3.2 ดัชนีและตัวชี้วัดด้านเคหะ

3.2 ผังสถิติทางการสาขาศาษตรศาสตร์ ประชากรและเคหะ

โครงสร้างสถิติทางการ	ชื่อสถิติทางการ	รายการสถิติทางการ	หน่วยงานรับผิดชอบ	ข้อจำกัด/ โอกาสในการพัฒนา	หมายเหตุ
1. ประชากรศาสตร์/ประชากร					
1.1 ขนาดและโครงสร้างของ ประชากรตามอายุและ เพศ	ประชากรจากการทะเบียน	จำนวนประชากรสัญชาติไทยที่มีชื่อ อยู่ในทะเบียนราษฎร รายอายุ จำแนก เพศ จังหวัด	สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง		ทุกสิ้นปี
	ประชากรจากการสำมะโน	จำนวนประชากร จำแนกตามหมวด อายุ เพศ ทั่วประเทศ ภาค จังหวัด อำเภอ ตำบล และเขตการปกครอง	สสช. (สำมะโนประชากร และเคหะ)		จัดทำทุก 10 ปี
	ประชากรจากการสำรวจ	จำนวนประชากร จำแนกตามหมวด อายุ เพศ ทั่วประเทศ ภาค และเขต การปกครอง	สสช. (สำรวจการ เปลี่ยนแปลงของ ประชากร)		
	ประชากรจากการคาดประมาณ	จำนวนประชากรคาดประมาณ จำแนกตามเพศ หมวดอายุ ทั่ว ประเทศ ภาค จังหวัด และเขตการ ปกครอง	สสช.		
1.2 การกระจายตัวของ ประชากร	ประชากรตามพื้นที่จากการ ทะเบียน	จำนวนประชากรตามพื้นที่จากการ ทะเบียนจำแนกตามเพศ หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด	สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง		
	ประชากรตามพื้นที่จากการสำ มะโน	จำนวนประชากรตามพื้นที่จากการ ทะเบียนจำแนกตามเพศ หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด เขตการ ปกครอง	สสช. (สำมะโนประชากร และเคหะ)		

โครงสร้างสถิติทางการ	ชื่อสถิติทางการ	รายการสถิติทางการ	หน่วยงานรับผิดชอบ	ข้อจำกัด/ โอกาสในการพัฒนา	หมายเหตุ
	ประชากรในชุมชนแออัด	จำนวนประชากรในชุมชนแออัดในเขตเมือง	สสช. (สำรวจสถานการณ์เด็กในประเทศไทย ; MICS)		
	ประชากรแฝงจากการสำมะโนประชากร	จำนวนประชากร จำแนกตามการมีชื่อในทะเบียนบ้าน เพศ และเขตการปกครอง รายจังหวัด	สสช. (สำมะโนประชากรและเคหะ)		จัดทำทุก 10 ปี เริ่มมีข้อมูลปี 2553
	ความเป็นเมือง (Urbanization) ¹⁶			
1.3 การเปลี่ยนแปลงของประชากร					
1.3.1 การเกิด	การเกิดจากการทะเบียน	จำนวนคนเกิด จำแนกตามเพศ ทั่วประเทศ จังหวัด อำเภอ	สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง		
	การเกิดจากการสำรวจ	จำนวนเด็กเกิดในรอบปี จำแนกตามเพศ ทั่วประเทศ	สสช. (สำรวจการเปลี่ยนแปลงของประชากร)		จัดทำทุก 10 ปี
1.3.2 การตาย	การตายจากการทะเบียน	จำนวนคนตาย จำแนกตามเพศ ทั่วประเทศ จังหวัด อำเภอ	สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง		
	การตายจากการสำรวจ	จำนวนคนตายในรอบปี จำแนกตามหมวดอายุ เพศ ทั่วประเทศ	สสช. (สำรวจการเปลี่ยนแปลงของประชากร)		จัดทำทุก 10 ปี
1.3.3 การย้ายถิ่น	การย้ายเข้าจากการทะเบียน	จำนวนการย้ายเข้า จำแนกตามเพศ พื้นที่ (ทั่วประเทศ จังหวัด อำเภอ)	สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง		
	การย้ายออกจากทะเบียน	จำนวนการย้ายออก จำแนกตามเพศ พื้นที่ (ทั่วประเทศ จังหวัด อำเภอ)	สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง		

¹⁶ ความเป็นเมือง หมายความว่า

โครงสร้างสถิติทางการ	ชื่อสถิติทางการ	รายการสถิติทางการ	หน่วยงานรับผิดชอบ	ข้อจำกัด/ โอกาสในการพัฒนา	หมายเหตุ
	การย้ายถิ่นจากการสำรวจ	จำนวนประชากร จำแนกตาม สถานภาพการย้ายถิ่น หมวดอายุ เพศ ภาคและเขตการปกครองที่อยู่ ปัจจุบัน	สสช. (สำรวจการย้ายถิ่น ของประชากร)		จัดทำทุกปี
		จำนวนผู้ย้ายถิ่นสุทธิ จำแนกตามภาค ที่อยู่ในปัจจุบัน	สสช. (สำรวจการย้ายถิ่น ของประชากร)		จัดทำทุกปี
1.3.4 ภาวะเจริญพันธุ์	สถานภาพสมรสของประชากร	จำนวนประชากรอายุ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามสถานภาพสมรส ¹⁷ และเพศ	สสช. (สำมะโนประชากร และเคหะ) (สำรวจการ เปลี่ยนแปลงของ ประชากร)		ทุก 10 ปี
	บุตรเกิดรอด	จำนวนบุตรเกิดรอด ¹⁸ เฉลี่ยของหญิง เคยสมรสอายุ 15-49 ปี จำแนกตาม เขตการปกครอง และภาค	สสช. (สำมะโนประชากร และเคหะ)		จัดทำทุก 10 ปี
	สตรีวัยเจริญพันธุ์จากทะเบียน	จำนวนประชากรหญิงอายุ 15-49 ปี	สำนักบริหารการทะเบียน		
	สตรีวัยเจริญพันธุ์จากการสำมะโน	จำนวนประชากรหญิงอายุ 15-49 ปี	สสช. (สำมะโนประชากร และเคหะ)		จัดทำทุก 10 ปี
1.4 ประชากรกลุ่มเฉพาะ					
1.4.1 ผู้สูงอายุ¹⁹	ประชากรสูงอายุจากการ ทะเบียน	จำนวนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป จำแนกตามอายุ เพศ	สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง		

¹⁷ สถานภาพสมรส หมายถึง ผู้ที่อยู่ร่วมกันฉันท์สามีภรรยาไม่ว่าจะทำการสมรสกันถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ก็ตาม

¹⁸ บุตรที่มีชีวิตอยู่ขณะคลอด

¹⁹ บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปทั้งหญิงและชาย. รายงานการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย. สำนักงานสถิติแห่งชาติ.

โครงสร้างสถิติทางการ	ชื่อสถิติทางการ	รายการสถิติทางการ	หน่วยงานรับผิดชอบ	ข้อจำกัด/ โอกาสในการพัฒนา	หมายเหตุ
	ประชากรสูงอายุจากการสำรวจ	จำนวนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป จำแนกตามกลุ่มอายุ เพศ สถานภาพ สมรส การอ่านออกเขียนได้ ระดับ การศึกษาสูงสุดที่เรียนจบ	สสช. (สำรวจประชากร สูงอายุในประเทศไทย)		จัดทำทุก 3 ปี
	การทำงานของผู้สูงอายุ	จำนวนผู้สูงอายุที่ทำงาน จำแนก ใน และนอกระบบ อาชีพ ภาคทาง เศรษฐกิจ ระดับการศึกษาที่สำเร็จ ค่าจ้าง/เงินเดือนเฉลี่ย	สสช. (สำรวจภาวะการ ทำงานของประชากร)		OS สาขาแรงงาน
	ลักษณะการอยู่อาศัยของ ผู้สูงอายุ (living arrangement)	จำนวนผู้สูงอายุ จำแนกตามลักษณะ การอยู่อาศัย บุคคลที่ผู้สูงอายุอยู่ด้วย กลุ่มอายุ เพศ และเขตการปกครอง	สสช. (สำรวจประชากร สูงอายุในประเทศไทย)		OS สาขาสวัสดิการ สังคม
		จำนวนผู้สูงอายุ จำแนกตาม สถานภาพการอยู่อาศัยในครัวเรือน เพศ เขตการปกครอง และภาค	สสช. (สำรวจประชากร สูงอายุในประเทศไทย)		OS สาขาสวัสดิการ สังคม
		จำนวนผู้สูงอายุ จำแนกตามรายได้ที่ ได้รับในรอบปีที่แล้ว ความเพียงพอของ รายได้ เพศ เขตการปกครอง และภาค	สสช. (สำรวจประชากร สูงอายุในประเทศไทย)		OS สาขาสวัสดิการ สังคม
1.4.2 เด็กและเยาวชน	เด็กจากการทะเบียน ²⁰	จำนวนประชากรอายุต่ำกว่า 18 ปี จำแนกรายอายุ เพศ จังหวัด	สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง		
	เยาวชนจากทะเบียน	จำนวนประชากรอายุ 18 ปีบริบูรณ์ ถึง 25 ปีบริบูรณ์ จำแนกรายอายุ เพศ จังหวัด			

²⁰ เด็ก หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ เยาวชน หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุตั้งแต่สิบแปดปีบริบูรณ์ถึงยี่สิบห้าปีบริบูรณ์ (พ.ร.บ.ส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐)

โครงสร้างสถิติทางการ	ชื่อสถิติทางการ	รายการสถิติทางการ	หน่วยงานรับผิดชอบ	ข้อจำกัด/ โอกาสในการพัฒนา	หมายเหตุ
	เด็กและเยาวชนจากการสำรวจ ²¹	จำนวนเด็กและเยาวชนอายุ 0 - 24 ปี จำแนกตามเพศ และกลุ่มอายุ	สสช. (สำรวจเด็กและ เยาวชน)		จัดทำทุก 3 ปี
1.4.3 คนพิการ	การออกบัตรประจำตัวคน พิการ ²²	จำนวนคนพิการที่มีบัตรประจำตัวคน พิการ จำแนกตามความพิการ เพศ ภูมิภาค และจังหวัด	สำนักงานส่งเสริมและ พัฒนาคุณภาพชีวิตคน พิการแห่งชาติ		OS สาขาสวัสดิการ สังคม
	คนพิการจากการสำรวจ ²³	จำนวนประชากรที่พิการ จำแนกตาม ความพิการ เพศ กลุ่มอายุ เขตการ ปกครอง และภาค	สสช. (สำรวจความพิการ 2550)		ทุก 5 ปี OS สาขา สวัสดิการสังคม
		จำนวนประชากรที่พิการอายุตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป จำแนกตามระดับการศึกษาที่ สำเร็จ เพศ เขตการปกครอง และภาค	สสช. (สำรวจความพิการ 2550)		OS สาขา สวัสดิการสังคม
		จำนวนประชากรที่พิการอายุ 15 ปีขึ้นไป ที่มีงานทำ จำแนกตามอาชีพ อุตสาหกรรม สถานภาพการทำงาน รายได้ที่เป็นตัวเงินและรายได้ที่เป็น สิ่งของเฉลี่ยต่อเดือน เพศ เขตการ ปกครอง และภาค	สสช. (สำรวจความพิการ 2550)		OS สาขา สวัสดิการสังคม
		จำนวนประชากรที่พิการอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไปที่ไม่ได้ทำงาน จำแนกตาม	สสช. (สำรวจความพิการ 2550)		OS สาขา สวัสดิการสังคม

²¹ เด็ก หมายถึง ผู้ที่มีอายุ 14 ปีและต่ำกว่า เยาวชน หมายถึง ผู้ที่มีอายุ 15-24 ปี. รายงานการสำรวจเด็กและเยาวชน. สำนักงานสถิติแห่งชาติ.

²² พิการ หมายถึง ผู้ที่มีลักษณะดังนี้ (1) พิการทางการเห็น (2) ทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย (3) ทางการเคลื่อนไหวหรือทางกาย (4) ทางจิตใจและพฤติกรรมหรือออทิสติก (5) ทางสติปัญญา (6) ทางการเรียนรู้ (7) พิการซ้ำซ้อน

²³ การสำรวจความพิการ พ.ศ. 2550 พิจารณาความพิการเฉพาะความบกพร่อง และข้อจำกัดในการทำกิจกรรม

โครงสร้างสถิติทางการ	ชื่อสถิติทางการ	รายการสถิติทางการ	หน่วยงานรับผิดชอบ	ข้อจำกัด/ โอกาสในการพัฒนา	หมายเหตุ
		เหตุผลที่ไม่ทำงาน เพศ และเขตการปกครอง			
		จำนวนประชากรที่พิการอายุ 5-30 ปีที่ไม่เรียนหนังสือ จำแนกตามสาเหตุที่ไม่เรียนหนังสือ เพศ และเขตการปกครอง	สสช. (สำรวจความพิการ 2550)		OS สาขา สวัสดิการสังคม
		จำนวนประชากรพิการอายุตั้งแต่ 7 ปีขึ้นไป ที่มีความลำบากระดับรุนแรงในการดูแลตนเอง จำแนกตามการมีผู้ดูแล เพศ เขตการปกครองและภาค	สสช. (สำรวจความพิการ 2550)		OS สาขา สวัสดิการสังคม
	ความต้องการสวัสดิการจากรัฐของคนพิการ	จำนวนประชากรพิการอายุตั้งแต่ 7 ปีขึ้นไป ที่มีความลำบากระดับรุนแรงในการดูแลตนเอง จำแนกตามความต้องการช่วยเหลือหรือสวัสดิการจากรัฐของผู้ดูแล	สสช. (สำรวจความพิการ 2550)		OS สาขา สวัสดิการสังคม
	การเข้าถึงสวัสดิการ รักษาพยาบาลของคนพิการ	จำนวนประชากรที่พิการ จำแนกตามการได้รับสวัสดิการค่ารักษาพยาบาลหลักของรัฐ แหล่งของสวัสดิการค่ารักษาพยาบาล เพศ เขตการปกครองและภาค	สสช. (สำรวจความพิการ 2550)		OS สาขา สวัสดิการสังคม
1.4.4 ชนกลุ่มน้อย	ชนกลุ่มน้อยจากทะเบียน	จำนวนชนกลุ่มน้อยที่ได้รับการจัดทำทะเบียนประวัติและออกบัตร จำแนกตามเพศ จังหวัด	สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง		
1.4.5 คนต่างด้าว	คนต่างด้าวเข้าเมืองถูกกฎหมาย	จำนวนคนต่างด้าวจำแนกตามสัญชาติ	สำนักบริหารการทะเบียน		

โครงสร้างสถิติทางการ	ชื่อสถิติทางการ	รายการสถิติทางการ	หน่วยงานรับผิดชอบ	ข้อจำกัด/ โอกาสในการพัฒนา	หมายเหตุ
	จากทะเบียน	เพศ	กรมการปกครอง		
	คนที่ไม่สัญชาติไทย	จำนวนคนที่ไม่สัญชาติไทยจำแนกตามสัญชาติ และเพศ	สสช. (สำมะโนประชากรและเคหะ)		
	คนต่างด้าว ²⁴ ในหมู่บ้านจาก กชช. 2 ค.	จำนวนคนต่างด้าวที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน/ชุมชน	กรมการพัฒนาชุมชน		จัดทำทุก 2 ปี
1.5 ครีวเรือนและครอบครัว	บ้าน ²⁵	จำนวนบ้าน ทั่วประเทศ จังหวัด อำเภอ ตำบล ณ วันที่ 31 ธันวาคม	สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง		
	การจดทะเบียนครอบครัว	จำนวนการจดทะเบียนครอบครัว (สมรส หย่า รับรองบุตร รับบุตรบุญธรรม เลิกรับบุตรฯ ฐานะของภริยา ฐานะแห่งครอบครัว) จำแนกรายจังหวัด	สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง		รายปี
	ครัวเรือน ²⁴ จากการสำมะโน	จำนวนครัวเรือน ครัวเรือนเฉลี่ย ทั่วประเทศ ภาค จังหวัด และเขตการปกครอง	สสช. (สำมะโนประชากรและเคหะ)		จัดทำทุก 10 ปี
2. เคหะ					
2.1 ลักษณะการอยู่อาศัยของครัวเรือน	ประเภทที่อยู่อาศัย	จำนวนครัวเรือนส่วนบุคคล จำแนกตามประเภทที่อยู่อาศัย ภาค และเขตการปกครอง	สสช. (สำมะโนประชากรและเคหะ)		จัดทำทุก 10 ปี

²⁴ คนต่างด้าว หมายถึง บุคคลที่ไม่มีสัญชาติไทย (แบบสอบถาม กชช.2ค. ปี 2556)

²⁵ บ้าน หมายถึง โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างสำหรับใช้เป็นที่อยู่อาศัยซึ่งมีเจ้าบ้านครอบครองและให้หมายความรวมถึง แพ หรือ เรือซึ่งจอดเป็นประจำและใช้เป็นที่อยู่ประจำหรือสถานที่ หรือยานพาหนะอื่นซึ่งใช้เป็นที่อยู่อาศัยประจำได้ด้วย (พรบ.การทะเบียนราษฎร พ.ศ.2534) สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง

²⁴ ครัวเรือน หมายถึง หมายถึง บุคคลคนเดียวหรือหลายคนอาศัยอยู่ในบ้านหรือสถานที่อยู่เดียวกันและจัดหาหรือใช้สิ่งอุปโภค บริโภค อันจำเป็นแก่การครองชีพร่วมกัน ทั้งนี้ไม่คำนึงถึงว่าบุคคลเหล่านั้นจะมีความสัมพันธ์กันญาติพี่น้องหรือไม่ก็ตาม สถานที่อยู่แห่งหนึ่งหรือบ้านหลังหนึ่งๆ อาจประกอบด้วยครัวเรือนเดียวหรือหลายครัวเรือนก็ได้ หรือครัวเรือนหนึ่งสมาชิกในครัวเรือนอาจอาศัยอยู่ในบ้านหลายหลัง หรือหลายห้องก็ได้ แต่จะต้องอยู่ในบริเวณเดียวกันหรือเป็นห้องติดต่อกัน

โครงสร้างสถิติทางการ	ชื่อสถิติทางการ	รายการสถิติทางการ	หน่วยงานรับผิดชอบ	ข้อจำกัด/ โอกาสในการพัฒนา	หมายเหตุ
	ลักษณะที่อยู่อาศัย	จำนวนครัวเรือนส่วนบุคคล จำแนกตาม วัสดุที่ใช้ในการก่อสร้าง ภาค และเขตการปกครอง	สสช. (สำมะโนประชากรและเคหะ)		จัดทำทุก 10 ปี
	สถานภาพการครอบครองที่อยู่อาศัย	จำนวนครัวเรือนส่วนบุคคล จำแนกตามสถานภาพการครอบครองที่อยู่อาศัย	สสช. (สำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน)		จัดทำทุกปี
	ลักษณะการครอบครองที่ดินที่เป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย	จำนวนครัวเรือนส่วนบุคคล จำแนกตามการถือกรรมสิทธิ์ที่ดิน ประเภทของที่อยู่อาศัย และเขตการปกครอง	สสช. (สำมะโนประชากรและเคหะ)		จัดทำทุก 10 ปี
	แหล่งที่มาของเชื้อเพลิงในครัวเรือน	จำนวนครัวเรือนส่วนบุคคล จำแนกตามเชื้อเพลิงส่วนใหญ่ที่ใช้ในการประกอบอาหาร ทั่วประเทศ ภาค จังหวัด และเขตการปกครอง	สสช. (สำมะโนประชากรและเคหะ)		จัดทำทุก 10 ปี
	ลักษณะการใช้ส้วมในครัวเรือน	จำนวนครัวเรือนส่วนบุคคล จำแนกตามลักษณะการใช้ส้วม ทั่วประเทศ ภาค จังหวัด และเขตการปกครอง	สสช. (สำมะโนประชากรและเคหะ)		จัดทำทุก 10 ปี
	แหล่งที่มาของน้ำดื่ม/น้ำใช้ในครัวเรือน	จำนวนครัวเรือนส่วนบุคคล จำแนกตามแหล่งที่มาของน้ำดื่ม/น้ำใช้หลัก ทั่วประเทศ ภาค จังหวัด และเขตการปกครอง	สสช. (สำมะโนประชากรและเคหะ)		จัดทำทุก 10 ปี
2.2 การเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัย	การเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัย	จำนวนที่อยู่อาศัยที่เพิ่มขึ้นหรือลดลง	สสช. (สำมะโนประชากรและเคหะ)		จัดทำทุก 10 ปี
2.3 การให้ความช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัย/การบริการ	การพัฒนาที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมการอยู่อาศัย	- จำนวนหน่วยที่อยู่อาศัยในโครงการของการเคหะแห่งชาติ จำแนกตาม	การเคหะแห่งชาติ กระทรวงการพัฒนาสังคมฯ	จำแนกตามกลุ่มรายได้ ประเภทโครงการ (เคหะ	OS สาขาสวัสดิการสังคม

โครงสร้างสถิติทางการ	ชื่อสถิติทางการ	รายการสถิติทางการ	หน่วยงานรับผิดชอบ	ข้อจำกัด/ โอกาสในการพัฒนา	หมายเหตุ
สังคมด้านที่อยู่อาศัย	สำหรับผู้มีรายได้น้อย	ประเภทโครงการ ประเภทสัญญา ประเภทที่อยู่อาศัยและกลุ่มรายได้ - จำนวนโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัย ของการเคหะแห่งชาติ จำแนกตาม ประเภทโครงการ ประเภทสัญญา ประเภทที่อยู่อาศัยและกลุ่มรายได้ - จำนวนผู้จองที่อยู่อาศัยของการ เคหะแห่งชาติ จำแนกตามประเภท โครงการ ประเภทสัญญา ประเภทที่ อยู่อาศัยและกลุ่มรายได้ - จำนวนผู้อยู่อาศัยในโครงการของ การเคหะแห่งชาติ จำแนกตาม ประเภทที่อยู่อาศัย ประเภทสัญญา และกลุ่มรายได้		ชุมชน บ้านเอื้ออาทร ฯลฯ) ประเภทสัญญา (ซื้อ เช่า เช่าซื้อ ฯลฯ) ประเภทบ้าน (บ้านเดี่ยว บ้านแฝด อาคารพาณิชย์ แฟลต ฯลฯ)	
	การพัฒนาที่อยู่อาศัยแก่ผู้มี รายได้น้อยโดยการมีส่วนร่วม	จำนวนครัวเรือนได้รับการสนับสนุน โครงการบ้านมั่นคงจำแนกจังหวัด	สถาบันพัฒนาองค์กร ชุมชน (พอช.) กระทรวง การพัฒนาสังคมฯ		OS สาขาสวัสดิการ สังคม
3. ดัชนีและตัวชี้วัดเกี่ยวกับประชากรศาสตร์ ประชากรและเคหะ					
3.1 ดัชนีและตัวชี้วัดด้าน ประชากรศาสตร์/ ประชากร					

โครงสร้างสถิติทางการ	ชื่อสถิติทางการ	รายการสถิติทางการ	หน่วยงานรับผิดชอบ	ข้อจำกัด/ โอกาสในการพัฒนา	หมายเหตุ
ขนาดและโครงสร้างของประชากร	ประชากรจากการทะเบียน	สัดส่วนประชากรที่มีอายุมากกว่า 60 ปี จำแนกตามเพศ	สสช.		ประมวลผลจากข้อมูลสำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง
		สัดส่วนประชากรที่มีอายุน้อยกว่า 15 ปี จำแนกตามเพศ	สสช.		
		อัตราส่วนเพศของประชากร (ชายต่อหญิง 100 คน)	สสช.		
		อัตราการเพิ่มของประชากร จำแนกตามภาค	สสช.		
	ประชากรจากการสำมะโน	สัดส่วนประชากรที่มีอายุมากกว่า 60 ปี จำแนกตามเพศ	สสช. (สำมะโนประชากรและเคหะ)		
		สัดส่วนประชากรที่มีอายุน้อยกว่า 15 ปี จำแนกตามเพศ	สสช. (สำมะโนประชากรและเคหะ)		
		อัตราส่วนเพศของประชากร (ชาย ต่อหญิง 100 คน)	สสช. (สำมะโนประชากรและเคหะ)		
		อัตราการเพิ่มของประชากร จำแนกตามภาค	สสช. (สำมะโนประชากรและเคหะ)		
	อัตราส่วนการเป็นภาระ	อัตราส่วนการเป็นภาระรวม	สสช.		
		อัตราส่วนการเป็นภาระวัยเด็ก (0 - 14 ปี)	สสช.		
		อัตราส่วนการเป็นภาระวัยสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป)	สสช.		
การกระจายตัวของประชากร	ประชากรจากการทะเบียน	ความหนาแน่นของประชากร จำแนกตามภาค และเขตการปกครอง	สสช.		ประมวลผลจากข้อมูลสำนักบริหารการทะเบียน
		ร้อยละของประชากร จำแนกตามเขต	สสช.		

โครงสร้างสถิติทางการ	ชื่อสถิติทางการ	รายการสถิติทางการ	หน่วยงานรับผิดชอบ	ข้อจำกัด/ โอกาสในการพัฒนา	หมายเหตุ
		การปกครอง			กรมการปกครอง
	ประชากรจากการสำมะโน	ความหนาแน่นของประชากร จำแนกตามภาค และเขตการปกครอง	สสช. (สำมะโนประชากรและเคหะ)		
		ร้อยละของประชากรในเขตเทศบาล	สสช. (สำมะโนประชากรและเคหะ)		
		ร้อยละของประชากรในชุมชนแออัด (ต่อประชากรในเขตเมือง)	สสช. (สำรวจสถานการณ์เด็กในประเทศไทย ; MICS)		
การเปลี่ยนแปลงของประชากร	อัตราการเกิด	อัตราการเกิด จำแนกตามเพศ	สสช. (สำรวจการเปลี่ยนแปลงของประชากร)/สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข		
		ร้อยละของการแจ้งเกิด	สสช. (สำรวจการเปลี่ยนแปลงของประชากร)		
		อัตราส่วนเพศเมื่อแรกเกิด (จำนวนการเกิดที่เป็นเพศชายต่อการเกิดที่เป็นเพศหญิง 100 คน)	สสช. (สำรวจการเปลี่ยนแปลงของประชากร) / สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข		
	อัตราการตาย	อัตราการตาย จำแนกตามเพศ	สสช. (สำรวจการเปลี่ยนแปลงของประชากร)/สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข		
		ร้อยละของการแจ้งตาย	สสช. (สำรวจการเปลี่ยนแปลงของประชากร)		

โครงสร้างสถิติทางการ	ชื่อสถิติทางการ	รายการสถิติทางการ	หน่วยงานรับผิดชอบ	ข้อจำกัด/ โอกาสในการพัฒนา	หมายเหตุ
		อัตราการตายของทารก (จำนวนการตายของเด็กที่มีอายุต่ำกว่าหนึ่งปี ในปีหนึ่งต่อจำนวนการเกิดมีชีพ 1,000 ราย)	สสช. (สำรวจการเปลี่ยนแปลงของประชากร)/สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข		
		อัตราการตายของเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี จำแนกตามเพศ	สสช. (สำรวจการเปลี่ยนแปลงของประชากร)/สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข		
		อัตราการลดลงเฉลี่ยของอัตราการตายในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี	สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข		
	อายุคาดเฉลี่ยของประชากร	อายุคาดเฉลี่ยของประชากร จำแนกตามเพศ	สสช. (สำรวจการเปลี่ยนแปลงของประชากร)		
	อายุมัธยฐาน	อายุมัธยฐานของประชากร	สสช. (สำมะโนประชากรและเคหะ)		
	อัตราการย้ายถิ่น	อัตราการย้ายถิ่น จำแนกตามเพศ	สสช. (สำรวจการย้ายถิ่นของประชากร)		
		ร้อยละของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป จำแนกตามสถานภาพการย้ายถิ่น เพศ และระดับการศึกษาที่สำเร็จ	สสช. (สำรวจการย้ายถิ่นของประชากร)		
		ร้อยละของประชากรที่ย้ายถิ่นภายใน 5 ปี	สสช. (สำมะโนประชากรและเคหะ)		
		ร้อยละของประชากรที่ไม่ได้อาศัยอยู่ในจังหวัดที่เกิด	สสช. (สำมะโนประชากรและเคหะ)		
	ภาวะเจริญพันธุ์	อัตราเจริญพันธุ์รวม	สสช. (สำรวจการ		

โครงสร้างสถิติทางการ	ชื่อสถิติทางการ	รายการสถิติทางการ	หน่วยงานรับผิดชอบ	ข้อจำกัด/ โอกาสในการพัฒนา	หมายเหตุ
			เปลี่ยนแปลงของประชากร)		
		อัตราเจริญพันธุ์ จำแนกตามช่วงอายุ	สสช. (สำรวจการ เปลี่ยนแปลงของประชากร)		
		อายุเฉลี่ยที่คลอดบุตร	สำนักงานปลัดกระทรวง สาธารณสุข		
		ร้อยละของประชากรอายุ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามสถานภาพสมรส และเพศ	สสช. (สำมะโนประชากร และเคหะ)		
		อายุเฉลี่ยเมื่อแรกสมรส จำแนกตาม เพศ	สสช. (สำมะโนประชากร และเคหะ)		
		ร้อยละครัวเรือนคนเดียว	สสช. (สำมะโนประชากร และเคหะ)		
		ร้อยละครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือน เป็นหญิง	สสช. (สำมะโนประชากร และเคหะ)		
3.2 ดัชนีและตัวชี้วัดด้าน เคหะ	มาตรฐานความเป็นอยู่	ร้อยละของครัวเรือนที่มีน้ำดื่มสะอาด	สสช. (สำมะโนประชากร และเคหะ)		
		ร้อยละของครัวเรือนที่มีส่วนถูก สุขลักษณะ	สสช. (สำมะโนประชากร และเคหะ)		
		ร้อยละของครัวเรือนที่เป็นเจ้าของที่ อยู่อาศัย	สสช. (สำมะโนประชากร และเคหะ)		
		ร้อยละของที่อยู่อาศัยของครัวเรือนใช้ วัสดุไม่ถาวร	สสช. (สำมะโนประชากร และเคหะ)		
		สัดส่วนของครัวเรือนที่มีความมั่นคง ในที่อยู่อาศัย	สสช. (สำมะโนประชากร และเคหะ/สำรวจภาวะ เศรษฐกิจและสังคมของ		

โครงสร้างสถิติทางการ	ชื่อสถิติทางการ	รายการสถิติทางการ	หน่วยงานรับผิดชอบ	ข้อจำกัด/ โอกาสในการพัฒนา	หมายเหตุ
			ครัวเรือน)		

บทที่ 4

สถานการณ์และแนวทางการพัฒนาสถิติสาขาประชากรศาสตร์ ประชากรและเคหะ

ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาสถิติทางการจำเป็นต้องทราบถึงสถานการณ์ของสถิติทางการในปัจจุบัน ซึ่งพิจารณาโดยสังเขปได้สองด้าน คือ ด้านการผลิตสถิติทางการ และด้านความพร้อมของหน่วยสถิติ

ด้านการผลิตสถิติทางการ ตัวอย่างสถานการณ์และแนวทางการพัฒนา เช่น

- การบริหารจัดการ - รายการสถิติที่ยังไม่มีผู้รับผิดชอบจัดทำ หรือ สถิติรายการเดียวกันที่มีผู้รับผิดชอบจัดทำมากกว่า 1 หน่วยงาน เป็นต้น

- การผลิต/จัดทำสถิติ - รายการสถิติยังไม่ครอบคลุม ไม่ถูกต้องแม่นยำ จำเป็นต้องพัฒนาวิธีการจัดทำให้ถูกต้องตามมาตรฐานสากล หรือรายการสถิติยังไม่ได้จำแนกมิติต่างๆ ที่จำเป็นต่อการนำไปใช้ประโยชน์ เช่น จำแนกเพศ จำแนกกลุ่มอายุ หรือรายการสถิติยังไม่ได้นำเสนอในระดับที่จำเป็นต่อการใช้ประโยชน์ เช่น นำเสนอระดับจังหวัด หรือรายการสถิติยังไม่ได้มีการประมวลผลอย่างสม่ำเสมอ ยังขาดช่องทางการเผยแพร่ หรือเผยแพร่ไม่สม่ำเสมอ ล้าช้า เป็นต้น

ด้านความพร้อมของหน่วยสถิติ หน่วยสถิติ หมายถึง หน่วยงานที่ทำหน้าที่รับผิดชอบสถิติทางการของหน่วยงาน โดยอาจเป็นหน่วยที่ผลิตข้อมูลสถิติเองหรือรวบรวมข้อมูลจากภายในหน่วยงานหรือนำข้อมูลของหน่วยงานอื่นมาประมวลเป็นสถิติ สถานการณ์และแนวทางการพัฒนาหน่วยสถิติสามารถพิจารณาได้ดังต่อไปนี้

- บุคลากร เช่น การมีจำนวนบุคลากรจำกัด บุคลากรมีความรู้ความเชี่ยวชาญไม่เพียงพอ เป็นต้น

- เครื่องมือในการผลิต/จัดทำสถิติหรือการเผยแพร่ เช่น ซอฟต์แวร์ในการประมวลผลคอมพิวเตอร์ ระบบต่างๆ เป็นต้น

- ทรัพยากรสนับสนุน เช่น งบประมาณ นโยบาย การอบรม การจัดจ้างหน่วยงานภายนอก เป็นต้น

4.1 สถานการณ์และแนวทางการพัฒนาการผลิตสถิติทางการสาขาประชากรศาสตร์ ประชากรและเคหะ

โครงสร้างสถิติ ทางการ	ชื่อสถิติทางการ	รายการสถิติทางการ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานรับผิดชอบ

4.2 สถานการณ์และแนวทางการพัฒนาความพร้อมของหน่วยสถิติสาขาประชากรศาสตร์ ประชากรและเคหะ

4.2.1 สรุปสถานการณ์ของหน่วยสถิติสาขาประชากรศาสตร์ ประชากรและเคหะ

ในภาพรวมการดำเนินงานสถิติสาขาประชากรศาสตร์ ประชากรและเคหะ ของหน่วยสถิติ
ต่างๆ มีจุดแข็งและข้อจำกัด ดังนี้

จุดแข็ง

ข้อจำกัด

ตัวอย่าง เช่น จุดแข็งและข้อจำกัดด้านการประสานงาน บุคลากร และงบประมาณ คุณภาพและวิธีการ
ดำเนินงาน การขาดหน่วยงานกลางวางระบบ ข้อจำกัดทางนโยบาย กฎหมาย ระเบียบ ฯลฯ

(ข้อมูลจากอนุกรรมการสถิติสาขา)

4.2.2 แนวทางการพัฒนาความพร้อมของหน่วยสถิติสาขาประชากรศาสตร์ ประชากรและ เคหะ

การพัฒนาหน่วยสถิติสาขาประชากรศาสตร์ ประชากรและเคหะ ควรกำหนดแนวทางการพัฒนา
ที่สำคัญ ดังนี้

.....
.....

ตัวอย่างเช่น การพัฒนากลไกประสานงาน บุคลากร และงบประมาณ การจัดให้มีการประเมินคุณภาพสถิติ
และหน่วยสถิติ การเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยน การสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ฯลฯ

(ข้อมูลจากอนุกรรมการสถิติสาขา)

4.3 แผนปฏิบัติการพัฒนาสถิติทางการสาขาประชากรศาสตร์ ประชากรและเคหะ พ.ศ. 2555-2558

คณะอนุกรรมการสถิติสาขาประชากรศาสตร์ ประชากรและเคหะ ได้กำหนดโครงการ/กิจกรรมที่ควรดำเนินการเพื่อพัฒนาสถิติทางการและหน่วยสถิติในปีงบประมาณ พ.ศ. 2555-2558 ดังนี้

4.3.1 แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาการผลิตสถิติทางการสาขาประชากรศาสตร์ ประชากรและเคหะ

สถิติทางการ	โครงการ/ กิจกรรม	ปีงบประมาณ พ.ศ.				หน่วยงาน รับผิดชอบ
		2555	2556	2557	2558	
1)						
2)						
3)						

4.3.2 แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาหน่วยสถิติสาขาประชากรศาสตร์ ประชากรและเคหะ

	โครงการ/ กิจกรรม	ปีงบประมาณ พ.ศ.				หน่วยงาน รับผิดชอบ
		2555	2556	2557	2558	
1)						
2)						
3)						

ภาคผนวก

รายละเอียดสถิติทางการ (Official Statistics Metadata)

1. การผลิต/จัดทำสถิติทางการ

- 1.1 ชื่อโครงการ/งาน/ทะเบียน/รายงาน : ☐ ไม่มี ☐ มี (ระบุชื่อ).....
- 1.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล :
- ☐ สัมภาษณ์
- ☐ สำรวจ (ระบุระเบียบวิธีทางสถิติ)
- ☐ ทะเบียน
- ☐ รายงาน
- ☐ อื่นๆ (ระบุ)
- 1.3 มาตรฐานการจัดจำแนกข้อมูล : ☐ ไม่มี ☐ มี (ระบุ).....
- 1.4 รูปแบบการจัดเก็บข้อมูล : ☐ จัดเก็บในรูปเอกสาร/รายงาน
- (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) ☐ จัดเก็บในรูปแบบไฟล์ข้อมูล (เช่น doc, xls, pdf, txt ฯลฯ)
- (ระบุ)
- ☐ ฐานข้อมูล
- (ระบุชื่อโปรแกรมที่จัดทำ).....
- ☐ อื่นๆ (ระบุ)
- 1.5 ความถี่ในการเก็บรวบรวมข้อมูล :
- ☐ รายชั่วโมง ☐ รายวัน ☐ รายสัปดาห์ ☐ รายเดือน
- ☐ รายไตรมาส ☐ ราย 6 เดือน ☐ รายปี ☐ ราย 2 ปี
- ☐ ราย 3 ปี ☐ ราย 5 ปี ☐ ราย 10 ปี
- ☐ อื่นๆ (ระบุ)
- 1.6 ความถี่ในการประมวลผลข้อมูล :
- ☐ รายชั่วโมง ☐ รายวัน ☐ รายสัปดาห์ ☐ รายเดือน
- ☐ รายไตรมาส ☐ ราย 6 เดือน ☐ รายปี ☐ ราย 2 ปี
- ☐ ราย 3 ปี ☐ ราย 5 ปี ☐ ราย 10 ปี
- ☐ อื่นๆ (ระบุ)

2. การเผยแพร่สถิติทางการ

- 2.1 วิธีการเผยแพร่ :
- (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) ☐ เอกสาร/รายงาน/สิ่งพิมพ์ (ระบุ)
- ☐ เว็บไซต์ (ระบุ).....
- ☐ อื่นๆ (ระบุ)
- 2.2 ความถี่ในการเผยแพร่ :
- ☐ รายชั่วโมง ☐ รายวัน ☐ รายสัปดาห์ ☐ รายเดือน
- ☐ รายไตรมาส ☐ ราย 6 เดือน ☐ รายปี ☐ ราย 2 ปี
- ☐ ราย 3 ปี ☐ ราย 5 ปี ☐ ราย 10 ปี
- ☐ อื่นๆ (ระบุ)
- 2.3 ระดับการเข้าถึงข้อมูล :
- ☐ ระดับ 1 เผยแพร่ได้
- ☐ ระดับ 2 เผยแพร่ได้ เมื่อมีคำขอและการอนุมัติ

3. สถิติทางการ

- 1) ชื่อสถิติทางการ :
- ปีที่จัดทำ.....
- สาขา
- หมวด
- หมู่

รายการสถิติทางการ	การจัดจำแนก ^{26/}	ระดับการนำเสนอ ^{27/}
1.1)		
1.2) a		
:		

- ในกรณีที่สถิติทางการเป็นตัวชี้วัด ซึ่งได้มาจากการคำนวณค่า (ให้ระบุรายการสถิติทางการที่นำมาใช้ในการคำนวณ)

รายการสถิติทางการ (ที่เป็นตัวชี้วัด)	รายการสถิติทางการที่นำมาใช้ในการคำนวณ	หน่วยงานรับผิดชอบ	สาขา	วิธีการคำนวณ ^{28/}
เช่น 1.2) a	b.			$a = \frac{b}{c} \times 100$
	c.			
:				
:				

- 2) ชื่อสถิติทางการ :
- ปีที่
- สาขา
- หมวด
- หมู่

รายการสถิติทางการ	การจัดจำแนก	ระดับการนำเสนอ
2.1)		
:		
2.4)		

- ในกรณีที่สถิติทางการเป็นตัวชี้วัด ซึ่งได้มาจากการคำนวณค่า (ให้ระบุรายการสถิติทางการที่นำมาใช้ในการคำนวณ)

รายการสถิติทางการ (ที่เป็นตัวชี้วัด)	รายการสถิติทางการที่นำมาใช้ในการคำนวณ	หน่วยงานรับผิดชอบ	สาขา	วิธีการคำนวณ
เช่น 2.4)				
:				
:				

^{26/} การจัดจำแนก เช่น กลุ่มอายุ เพศ อาชีพ การศึกษา ฯลฯ

^{27/} ระดับการนำเสนอ เช่น ประเทศ ภาค จังหวัด เขตการปกครอง ฯลฯ

^{28/} วิธีการคำนวณเปลี่ยนแปลงไปตามตัวชี้วัดแต่ละตัว

3) ชื่อสถิติทางการ :
:
:

4. คำนิยามที่สำคัญ:

1)
2)
3)
:
.....

5. หน่วยงานรับผิดชอบผลิต/จัดทำข้อมูล

กลุ่ม/ฝ่าย :
สำนัก/ศูนย์/
กรม/
กระทรวง :
โทรศัพท์ :
โทรสาร :
E-mail
.....

ทะเบียนหน่วยสถิติ (Statistical Units Profile)

1. ข้อมูลหน่วยสถิติ

กระทรวง :

กรม/หน่วยงาน :

หน่วยสถิติ :

สำนัก/ศูนย์/กอง :

ผู้รับผิดชอบ/ประสานงาน

ชื่อ :

ตำแหน่ง :

โทรศัพท์ :

โทรสาร :

E-mail :

สาขาสถิติ :

ชื่อสถิติทางการ (Official Statistics) :

2. ข้อมูลงบประมาณและบุคลากรในการดำเนินงานด้านสถิติ

2.1 งบประมาณในการดำเนินงานด้านสถิติ

จำนวน

บาท/ปี

2.2 บุคลากรในการดำเนินงานด้านสถิติ

จำนวน

คน

ตำแหน่ง	จำนวน (คน)

3. ปัญหา/อุปสรรคในการผลิตข้อมูลสถิติการผลิตข้อมูลสถิติ

1. _____
2. _____
3. _____

4. การใช้ข้อมูลสถิติในการตัดสินใจเชิงนโยบาย

4.1 ข้อมูลสถิติที่หน่วยงานใช้

<u>ข้อมูล</u>	<u>แหล่งที่มา</u>

4.2 ปัญหา/อุปสรรคในการใช้ข้อมูลสถิติ

1. _____
2. _____
3. _____

บรรณานุกรม

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (2555-2559). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก :

<http://www.ombudsman.go.th/10/documents/law/Constitution2550.pdf> (วันที่ค้นข้อมูล : 9 กันยายน 2554).

ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางประชากรในประเทศไทย-สถานการณ์และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย.สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก :

http://social.nesdb.go.th/social/Portals/0/Documents/1000_UNFPA_rev_Policy%20Brief%20Thai_200411_69.pdf (วันที่ค้นข้อมูล : 9 เมษายน 2555).